

DEN
NORSKE
OPERA
&
BALLETT

ÅRSRAPPORT

20
16

H.M. Dronning Sonja

Den Norske Opera & Balletts høye beskytter
FOTO: SØLVE SUNDSBØ / DET KONGELIGE HOFF

INNHold

FRA ADMINISTRERENDE DIREKTØR	6
STYRETS ÅRSBERETNING	8

TALLENE

NØKKELTALL	13
FORESTILLINGSTALL	14
RESULTAT/BALANSE	20
NOTER	23
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	29

OPERA

OPERASJEFENS ÅRSBERETNING	36
OPERAFORESTILLINGER	40
GJESTESPILL	47

BALLETT

BALLETTSJEFENS ÅRSBERETNING	52
BALLETTFORESTILLINGER	56
GJESTESPILL	65
NASJONALBALLETTEN PÅ TURNÉ	66

KONSERTER

MUSIKKSJEFENS ÅRSBERETNING	70
KONSERTER	72
GJESTEKONSERTER	73
TURNÉ	74
ANDRE FORESTILLINGER	75

ANNET

FORMIDLINGS- OG PUBLIKUMSAKTIVITETER	79
PRØVEROMMET OG SCENEROMMET	84
SAMARBEIDSPARTNERE OG ANNEN KOMMERSIELL VIRKSOMHET	85
ORGANISASJONEN	88

FRA ADMINISTRERENDE DIREKTØR

2016 var et år med nyskapende oppsetninger og et stort publikum, til tross for strammere økonomiske rammer.

Publikumsbesøket holdt seg på det høye nivået fra de foregående år, selv om det ble satt opp færre forestillinger på grunn av de økonomiske innstramningene. Det ble spilt 385 forestillinger og konserter, med et setebelegg på hele 91 %. Billettinntektene økte med 3 % fra foregående år, til 103 millioner kroner.

Totalt 318 786 publikummere besøkte Den Norske Opera & Balletts forestillinger og konserter, inkludert turnéforestillinger.

I løpet av 2016 ble det spilt 89 operaforestillinger på Hovedscenen, som endte med et publikumsbelegg på 92 %. Setebelegget på de 80 ballettforestillingene på Hovedscenen endte på hele 95 %.

Med de økonomiske utsiktene vi sto overfor ved inngangen til 2016, måtte Operaen spare ca. 25 millioner kroner mer enn året før. Dette skyldtes hovedsakelig økende pensjonsutgifter og en realnedgang i statstilskuddet også i 2016.

Driftsresultatet før pensjonskostnader ble som følge av dette bedre enn i foregående år.

Våren 2016 ble det inngått en ny, midlertidig avtale om overgang til innskuddspensjon for teatrene og orkestrene tilknyttet NTO. Dette vil på sikt gi oss lavere og mer forutsigbare pensjonsutgifter.

For 2016 medførte imidlertid lukkingen av den gamle ytelsesordningen engangskostnader, i form av et tidligere ikke-resultatført estimatavvik som nå ble regnskapsført. Dette gjorde at de regnskapsmessige pensjonskostnadene ble enda høyere enn i tidligere år, og ga et regnskapsmessig underskudd også dette året, selv om det var mindre enn i 2015.

I april 2017 var det ni år siden operahuset i Bjørvika åpnet, og publikumstallene viser at det er stadig større interesse for opera og ballett. Over 2,5 millioner billetter er solgt siden åpningen, og både antall forestillinger og antall publikummere har blitt mer enn doblet siden tiden på Youngstorget.

I april 2017 var det ni år siden operahuset i Bjørvika åpnet, og publikumstallene viser at det er stadig større interesse for opera og ballett. Over 2,5 millioner billetter er solgt siden åpningen, og både antall forestillinger og antall publikummere har blitt mer enn doblet siden tiden på Youngstorget.

På oppdrag fra Finansdepartementet ble det i fjor gjort en etterevaluering av byggingen av operahuset i Bjørvika, som konkluderte med at det nye operahuset har nådd de målsettingene som var lagt til grunn da beslutningen om å bygge nytt operahus ble tatt. Dette er en anerkjennelse av alle de dyktige tidligere og nåværende kollegaer som har jobbet hardt både med å få operahuset bygget og senere fylt det med innhold for vårt publikum.

Våren 2017 er vi i en overgangsfase i DNO&B. Etter at jeg sa opp min stilling i fjor høst, har styret tilsatt Geir Bergkastet som ny administrerende direktør fra 1. august i år. Samtidig tiltrer Annilese Miskimmon som ny operasjef.

Musikksjef Karl-Heinz Steffens meddelte i april at han ikke ønsker å forlenge sin åremålsavtale med DNO&B når den utløper 1. august 2018. Dermed blir en av min etterfølgers første oppgaver å finne ny musikksjef.

Jeg ønsker de nye lederne og alle de dyktige og engasjerte medarbeidere alt det beste i det videre arbeidet med å løfte vårt fantastiske operahus til stadig nye høyder – til beste for publikum.

Nils Are Karstad Lysø
Administrerende direktør

STYRETS ÅRSBERETNING 2016

Den Norske Opera & Ballett AS (DNO&B) har som formål å være hele Norges operahus. Vi skal presentere opera, ballett og konserter av høy kunstnerisk kvalitet, innenfor et stort register av uttrykk og være tilgjengelig for et bredest mulig publikum. Vi skal, som eneste nasjonale og riksdekkende institusjon innen våre kunstarter, bidra til å videreutvikle den skapende og produserende opera- og ballettvirksomheten i Norge. Dessuten er det et uttalt mål å være en toneangivende institusjon i den internasjonale opera- og ballettverden.

318 786 publikummere besøkte Den Norske Opera & Balletts forestillinger og konserter i 2016. Et vellykket repertoar med store satsninger som bl.a. operaen *Elysium* og ny versjon av balletten *Nøtteknekkeren*, gjorde at publikumsbesøket holdt seg på det høye nivået fra de foregående år, til tross for færre forestillinger på grunn av økonomiske innstramninger. Det ble spilt 385 forestillinger og konserter, og setebelegget i Operaen endte på 91 %. Billettinntektene økte med i underkant av 3 % fra foregående år, til 103 millioner kroner.

NASJONALBALLETTEN UNG

2016 ble det første hele året for Nasjonalballetten UNG. Kompaniet består av 10 lovende dansere mellom 17 og 23 år, og satsningen ble gjort mulig med støtte fra Talent Norge AS, Sparebankstiftelsen DNB, Skipsreder Tom Wilhelmssens Stiftelse og Statkraft. Styret opplever etableringen som vellykket og er godt fornøyd med måten kompaniet har markert seg på.

BARNEKORET

DNO&Bs barnekore er regnskapsført som eget aksjeselskap for å tilfredsstille krav til rapportering i forbindelse med bidraget fra Color Lines spillemidler, i henhold til Lotteritilsynets regelverk. Barnekoret har hatt høy aktivitet også i 2016 og fortsetter den fine utviklingen. Det økonomiske resultatet er positivt.

ØKONOMISK UTVIKLING

Totale inntekter økte til 774 millioner kroner, en økning på 4 % fra 2015. Egeninntektene endte på 173 millioner kroner, opp fra 154 millioner i 2015.

Driftsresultatet før pensjonskostnader for 2016 var på 148,1 millioner. Forbedringen i driftsresultat i 2016 kan hovedsakelig forklares med god inntektsutvikling. Besluttede sparetiltak i 2015 har også bidratt til det økte resultatet.

Årsresultatet var negativt med -42,6 millioner i 2016. Pensjonskostnadene på 190,5 millioner forklarer i sin helhet det negative resultatet.

Den bokførte egenkapitalen er ved utgangen av 2016 negativ med -108,7 millioner. Dersom vi fullt ut tar høyde for nåverdien av pensjonsforpliktelsene (ikke resultatført estimatavvik), er reell egenkapital negativ med -398 millioner ved utgangen av 2016.

Likviditetsmessig har reserven av kontanter og kontantekvivalenter økt i 2016.

Totale inntekter økte til 774 millioner kroner, en økning på 4 % fra 2015. Egeninntektene endte på 173 millioner kroner, opp fra 154 millioner i 2015.

Styret bekrefter at årsregnskapet er satt opp under forutsetning om fortsatt drift og at regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets resultat for regnskapsåret 2016 og finansielle stilling per 31.12.2016.

Styret legger til grunn formuleringen fra tilskuddsbrevet om at «tapt egenkapital som fullt ut skyldes endringer i beregninger av pensjonsforpliktelser ikke må gjenopprettes påfølgende år», når de sier det er grunnlag for videre drift.

SENTRALE TEMA FOR STYRET GJENNOM 2016

PENSJON

I 1. halvår var arbeidet med å etablere en ny tariffavtalt pensjonsavtale for musikere, teknisk personale og administrativt ansatte et sentralt tema. 1. juli 2016 gikk disse over til en midlertidig innskuddsordning sammen med øvrige medlemmer på NTO-feltet.

Den andre pensjonsordningen, som omfatter sangere og dansere, utgjør nesten 65 % av den samlede pensjonsforpliktelsen. Årsaken til den høye forpliktelsen er kort opptjeningstid og lang utbetalingstid av 66 % av sluttlønn. Ordningen er hjemlet i Operapensjonsloven hvor det fremkommer at dansere pensjoneres ved 41 år, sangsolister ved 52 år og at korsangere pensjoneres ved 56 år (med mulighet for å gå av ved 53 år).

I 2016 var pensjonspremien 87,4 millioner og den regnskapsmessige pensjonskostnaden 190,5 millioner kroner.

Nåverdien av pensjonsforpliktelsen er på 1 346 millioner kroner og pensjonsmidlene er på 990 millioner. DNO&B benytter NRS 6 som regnskapsprinsipp og har derfor et «estimatavvik» som ikke fremkommer av regnskapet. Ved utgangen av 2016 var bokført egenkapital negativ med -109 millioner. Estimataviket pr. 31.12.16 utgjør 289 millioner (se for øvrig note 1 for mer detaljert beskrivelse av pensjonssituasjonen). Reell negativ egenkapital er dermed -398 millioner kroner.

Styret ser med stor bekymring på den økonomiske situasjonen DNO&B er i med hensyn til pensjon og ønsker å understreke behovet for å komme fram til ny pensjonsløsning for de kunstneriske ansatte («Operapensjonsloven») som er innenfor DNO&Bs økonomiske bærekraft.

NY ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Etter at Nils Are Karstad Lysø meddelte styret i august 2016 at han ønsker å fratre, ble ansettelse av ny administrerende direktør en sentral sak gjennom høsten. I desember ansatte styret Geir Bergkastet som ny administrerende direktør fra 1. august 2017.

ØKENDE VEDLIKEHOLDSBEHOV

DNO&B er inne i sitt niende år i operahuset i Bjørvika. Med økt antall år i huset kommer slitasje og behov for å erstatte utstyr. Det vil følge være nødvendig å kanalisere mer midler til investeringer de kommende årene.

RISIKO

Risikobildet for DNO&B domineres av situasjonen virksomheten er i mht. pensjon. I tillegg til den direkte økonomiske risiko tar arbeid med pensjonsspørsmål betydelig fokus og ressurser i organisasjonen.

ARBEIDSMILJØ

DNO&B hadde ved årets utgang 629 ansatte – inkludert åremål, engasjementer og praktikanter/lærlinger – tilsvarende 598 årsverk.

De ansatte arbeider innenfor ca. 40 ulike yrkesgrupper og er følgelig eksponert for ulik risiko avhengig av arbeidets innhold. De mest sentrale risikoelementene er støy, kjemikalier og samhandlingen i sceneområdet.

Sykefraværet i 2016 gikk noe opp i forhold til 2015 og ble totalt for året på 7,2 %. I 2015 var nivået 6,8 %. DNO&B er en IA-bedrift og har etablert en egen IA-gruppe der det jobbes tett sammen med NAV og tillitsvalgte/verneombud med videreutvikling og aktiviteter knyttet opp mot målene i IA-avtalen. I 2016 har vi hatt særlig fokus på oppfølging av avdelinger/grupper med høyt sykefravær.

Følgende personskader er registrert:

	2015	2016
Antall skader	35	29
Meldt til NAV	9	8
Meldt til Arbeidstilsynet	0	0

Alle skader som medfører legebehandling eller fravær skal meldes til NAV. Varsel om yrkesskade skal sendes til Arbeidstilsynet.

DNO&B er en IA-bedrift og har i løpet av året hatt 7 personer på IA tiltak. I tillegg har vi hatt 5 lærlinger og 4 solistpraktikanter. Etableringen av Nasjonalballetten UNG har også elementer av en lærlingeordning.

Styret ser med bekymring på det høye sykefraværet og vil ha fortsatt fokus på det konkrete arbeidet som gjøres for å redusere fravær. Forøvrig verdsetter styret arbeidet som gjøres i DNO&B for å åpne arbeidslivet for nye arbeidstakere og andre som har vært utenfor arbeidslivet.

LIKESTILLING

DNO&Bs årsverk fordelte seg på henholdsvis 282 menn og 318 kvinner. Når det gjelder ledere på ulike nivå i organisasjonen er fordelingen 23 kvinner/36 menn. DNO&Bs øverste ledergruppe består av to kvinner og fire menn, i tillegg til administrerende direktør (mann). Styret ønsker at arbeidet med å stimulere til et godt arbeidsmiljø preget av mangfold og balanse mellom kjønnene fortsetter. Ved ledige stillinger oppfordres derfor kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av kjønn eller etnisk bakgrunn.

DNO&B har rundt 40 nasjoner representert i sitt personale. Dette følger av kunststartenes internasjonale karakter. Også innen virksomhetens øvrige fag medfører kompetansekrav ofte rekruttering fra andre kulturer enn vår egen.

DNO&Bs repertoar vil pr. definisjon gjenspeile et kulturelt mangfold, gjennom verkenes opphav og mangfoldet av utøvere som er involvert, og gjennom historiene som fortelles. Men i tillegg har samarbeid med mangfoldskulturelle miljøer fått et sentralt fokus i det nye operahuset. Dette arbeidet ivaretas innenfor programmeringen til de kunstneriske sjefene.

GRØNN OPERA

DNO&B inngikk i 2016 avtale med Stiftelsen Miljøfyrtårn om miljøsertifisering av virksomheten. Dette innebærer at ca. 80 ulike krav oppfylles mht. arbeidsmiljø, anskaffelser, energibruk, avfallshåndtering, systematikk, transport og utslipp.

Ved kjøp av tjenester stiller vi krav om at våre leverandører ikke skal ha dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av gjeldende forskrift om allmenngjort tariffavtale eller landsomfattende tariffavtaler for den aktuelle bransjen. Ved potensielle miljøbelastende kjøp, som møbler, kjemikalier, trevarer etc. tar vi konkrete miljøhensyn i våre konkurranse-dokumenter, tilpasset de aktuelle produktene og tjenestene.

Anne Carine Tanum

Anne Carine Tanum
Styreleder

Jan Petersen
Nestleder

Monica Siv Salthella
Styremedlem

Harald Espedal
Styremedlem

Päivi Kärkkäinen
Styremedlem

Rasmus Heggdal
Styremedlem,
representant
kunstnerisk ansatte

Marit Brekke
Styremedlem,
representant
øvrige ansatte

Styret ønsker å rette en stor takk til alle ansatte for flott innsats med å presentere et vellykket repertoar også i 2016.

NØKKELTALL

	2012	2013	2014	2015	2016
Driftsinntekter	665 820 323	698 690 154	728 342 199	743 152 853	774 246 145
Offentlige tilskudd	510 277 227	558 047 958	577 244 000	589 604 000	600 806 000
Egne inntekter	155 543 096	140 642 196	151 098 199	153 548 853	173 440 145
Driftskostnader	696 641 698	681 502 993	743 130 646	809 774 015	816 602 907
Lønnsutgifter inkl. pensjon	512 802 236	505 483 984	555 070 436	617 715 397	624 183 216
Øvrige driftsutgifter	183 839 462	176 019 009	188 060 211	192 058 618	192 419 690
Årsresultat	-31 664 489	16 025 122	-16 978 883	-67 183 829	-42 629 949
Selvdekningsgrad	22	21	20	19	21
Antall årsverk	640	626	609	627	598
Opera-/ballettforestillinger på Hovedscenen	163	176	177	182	169
Forestillinger og konserter totalt (ekskl. turné)	434	474	449	496	373
Besøkende (ekskl. turné)	296 939	289 113	297 334	301 707	312 201
Forestillinger og konserter totalt (inkl. turné)	464	501	485	543	385
Besøkende (inkl. turné)	309 765	299 647	309 445	321 184	318 786

TALLENE

373 forestillinger og konserter

312 201 besøkende ekskl. turné

FORESTILLINGER, KONSERTER, TURNEER OG FORMIDLINGSAKTIVITETER

OPERA

	ANTALL FORESTILL.	ANTALL BESØKENDE	PUBLIKUMS- BELEGG	BILLETT- OMSETNING
HOVEDSCENEN				
Trylleføyten	10	13 071	100 %	6 012 897
Ulysses vender hjem	5	5 235	81 %	1 938 725
La traviata	10	13 319	100 %	6 656 619
Elysium	7	6 137	73 %	2 061 884
Lady Macbeth fra Mtsensk	4	3 585	69 %	1 366 583
Turandot	11	14 465	99 %	7 181 864
Figaros bryllup	6	8 020	100 %	3 854 452
Orfeus og Evrydike	8	8 529	80 %	3 779 658
War Requiem	7	8 275	91 %	2 945 888
Madama Butterfly	9	11 236	94 %	5 801 034
Così fan tutte	8	10 099	97 %	4 884 198
Cavalleria rusticana/Pagliacci	4	5 007	94 %	2 391 701
SUM OPERA, HOVEDSCENEN	89	106 978	92 %	48 875 503
SCENE 2				
Ringen på 80 minutter	2	667	99 %	98 624
Hans og Grete	2	302	45 %	22 240
Drama Queens & Kings!	2	455	67 %	33 920
Det store bankranet	5	1 264	75 %	106 731
KHiO/Operahøgskolen	3	776	79 %	87 120
KHiO: Operastudentene med Stefan Herheim	1	102	24 %	5 440
KHiO: Operastudentene med Jacopo Spirei	1	177	41 %	13 200
SUM OPERA, SCENE 2	16	3 743	67 %	367 275
FORMIDLINGSSENTERET				
Mini-Fløyter	4	200	100 %	6 000
Mini-Madama	4	199	100 %	11 720
SUM OPERA, FORMIDLINGSSENTERET	8	399	100 %	KR 17 720
1. BALKONG				
De Tre Superdamene	4	640	100 %	34 790
SUM OPERA, 1. BALKONG	4	640	100 %	KR 34 790
SUM OPERA	117	111 760	91 %	KR 49 295 288

BALLETT

	ANTALL FORESTILL.	ANTALL BESØKENDE	PUBLIKUMS- BELEGG	BILLETT- OMSETNING
HOVEDSCENEN				
Giselle	7	7 449	80 %	2 831 406
Anna Karenina	11	14 709	100 %	5 610 176
Mesteraften Kylián: Black & White	10	13 311	98 %	5 039 176
A Swan Lake	11	14 117	99 %	6 670 317
Galla med Nasjonalballetten	3	3 699	94 %	1 694 412
En kveld med León & Lightfoot	10	11 539	86 %	4 823 729
Klassisk mesteraften: Balanchine	8	9 555	90 %	3 797 516
Nøtteknekkeren	20	26 715	100 %	11 186 358
SUM BALLETT, HOVEDSCENEN	80	101 094	95 %	KR 41 653 090
SCENE 2				
Jo Strømgren Kompani: A Doll's House	4	1 539	89 %	286 084
Carte Blanche: av carte blanche	4	1 668	96 %	369 054
Stellaris DansTeater: Dær fastlandet flyt	2	392	45 %	68 462
Jo Strømgren Kompani: Hospitalet	5	1 541	71 %	266 138
Ballettskolens elevforestilling	4	1 500	86 %	202 246
Nasjonalballetten UNG	7	2 182	72 %	266 240
Lørdans Romeo og Julie	1	102	100 %	-
Romeo og Julie	3	932	92 %	-
winter guests: Simulacrum	3	697	54 %	85 988
Jo Strømgren Kompani: Viruset	5	1 457	67 %	245 709
På tå hev	3	1 149	88 %	-
SUM BALLETT, SCENE 2	41	13 159	77 %	KR 1 789 921
PRØVESALEN				
Groruddalen Bydel Bjerke	2	329	82 %	20 400
Preludes and Shadows	2	227	57 %	40 200
SUM BALLETT, PRØVESALEN	4	556	70 %	KR 60 600
FORMIDLINGSSENTERET				
Mini-Svaner	4	198	99 %	5 940
Mini-Nøtter	8	398	100 %	24 120
SUM BALLETT, FORMIDLINGSSENTERET	12	596	99 %	KR 30 060
FOAJE				
Lørdans Anna Karenina	1	200	-	-
Lørdans Mesteraften Kylián: Black & White	1	250	-	-
Lørdans Nasjonalballetten UNG	1	300	-	-
Lørdans En kveld med León & Lightfoot	1	150	-	-
Lørdans Klassisk mesteraften: Balanchine	1	300	-	-
SUM BALLETT, FOAJE	5	1 200	-	-
SUM BALLETT	142	116 605	92 %	KR 43 533 671

KONSERT

	ANTALL FORESTILL.	ANTALL BESØKENDE	PUBLIKUMS- BELEGG	BILLETT- OMSETNING
HOVEDSCENEN				
Vilde Frang og Kammerorkesteret Arcangelo	1	1 206	90 %	284 910
Janine Jansen	1	994	73 %	206 826
Leif Ove Andsnes: Brahms og Schumann	1	1 379	100 %	537 614
Operaorkestret: Rota/Mahler	1	820	60 %	166 731
Operaorkestret: Mozart/Mendelssohn/Schubert	1	1 379	100 %	339 801
Verdis Requiem	1	1 375	100 %	390 832
Bryn Terfel	1	1 373	100 %	701 477
Goerne/Andsnes: Die Winterreise	1	1 208	89 %	465 780
Operaorkestret: Ligeti/Rakhmaninov/Schumann	1	736	54 %	165 555
Grigory Sokolov	1	1 379	100 %	534 637
Operaorkestret: Grieg/Sibelius	1	1 346	100 %	250 936
Gåsehud	1	1 200	90 %	135 721
Oslo World Music Festival: Muittuid šuokja – minnenes melodi	1	1 150	86 %	319 608
Meisterkonserten 2016	1	1 345	100 %	473 050
SUM KONSERT, HOVEDSCENEN	14	16 890	89 %	KR 4 973 478
SCENE 2				
Operaorkestrets lørdagskonsert: Bach/Bartok	1	429	99 %	53 860
Norsk Barokkorkester: Mozart/Haydn/Bach	1	311	72 %	43 070
Kammerserien: Håvard Gimse	1	412	95 %	70 917
Oslo Kammerakademi: Harmonimusikk – artige besetninger	1	104	24 %	13 751
Kammerserien: Hemsing og Fedorova	1	258	59 %	43 529
Norsk Barokkorkester: Krauss/Boccherini/Haydn	1	211	49 %	25 097
Oslo Kammerakademi: Alle tiders harmonimusikk III	1	102	24 %	13 544
Operaorkestrets lørdagskonsert: Bassomania!	1	224	52 %	24 550
Resital: Gericke/Forsberg – Jeg reiser ikke alene	1	134	31 %	19 940
Oslo Kammerakademi: Mozart og hans venner i Praha	1	191	44 %	26 260
Kammerserien: Sandra Lied Haga	1	130	30 %	21 547
Operaorkestrets lørdagskonsert: Fanfare	1	162	37 %	18 040
Resital: Mari Eriksmoen / Jie Zhang	1	176	41 %	27 520
Rikskonsertene: Slottet i sanden	10	3 210	74 %	-
Barnekoret synger Astrid Lindgren	4	1 329	98 %	123 790
Operaorkestrets lørdagskonsert: Mozart med Steffens	1	351	81 %	40 165
Kammerserien: Ragnhild Hemsing / Tor Espen Aspaas	1	240	55 %	40 104
Oslo Kammerakademi: Romantisk førjul	1	114	26 %	17 475
Marinemusikkens julekonsert	1	431	99 %	104 015
SUM KONSERT, SCENE 2	31	8 519	65 %	KR 727 174
FORMIDLINGSSENTERET				
Konsertkåseri om Halfdan Kjerulf	2	96	48 %	6 120
SUM KONSERT, FORMIDLINGSSENTERET	2	96	48 %	KR 6 120

	ANTALL FORESTILL.	ANTALL BESØKENDE	PUBLIKUMS- BELEGG	BILLETT- OMSETNING
1. BALKONG				
Syng julen ut i Operaen	2	350	88 %	9 870
Sangsolistenes lørdagskonserter vår 2016	4	290	60 %	21 200
Søndag med Norges musikkhøgskole vår 2016	3	127	38 %	2 760
Sangermaraton	1	160	100 %	12 720
Sommer kommer!	1	128	85 %	6 420
Balkongkonserter sommeren 2016	10	1 629	100 %	43 980
Sangsolistenes lørdagskonserter høst 2016	2	146	61 %	9 760
Søndag med Norges musikkhøgskole høst 2016	3	178	59 %	4 410
Oslo Operafestival – Operabonanza	1	115	72 %	10 575
Publikumskoret: Musikkens kraft	1	150	100 %	8 350
SUM KONSERT, 1. BALKONG	28	3 273	82 %	130 045
OPERATAKET				
Marinemusikken	4	1 100	-	-
SUM KONSERT, OPERATAKET	4	1 100	-	-
SUM KONSERT	79	29 878	80 %	KR 5 836 817

117 Antall operaforestillinger

142 Antall ballettforestillinger

79 Antall konserter

ALT ANNET

	ANTALL FORESTILL.	ANTALL BESØKENDE	PUBLIKUMS- BELEGG	BILLETT- OMSETNING
HOVEDSCENEN				
Maria Mena i Operaen	1	1 409	98 %	733 900
Ingebjørg Bratland i Operaen	2	2 764	96 %	1 370 381
Opera hele landet	1	1 305	98 %	541 560
Nils Petter Molvær	1	554	39 %	264 050
Språk- og kulturfestivalen	1	1 336	100 %	3 420
Kraftwerk 3D	8	10 957	96 %	6 421 507
Oslo Jazzfestival: Jan Garbarek Group feat. Trilok Gurtu	2	2 808	98 %	1 944 259
Oslo Jazzfestival: Hilde Louise & KABA Orchestra	1	1 024	77 %	439 237
Jethro Tull – The Rock Opera	1	1 409	98 %	960 699
Eva Weel Skram – En kveld i Operaen	2	2 573	90 %	1 223 030
Anneli Drecker og NOSO Kammerorkester	1	614	51 %	284 590
Rune Larsen og Tor Endresen i Operaen	1	1 095	76 %	569 740
Sissels jul	2	2 809	98 %	1 875 501
Thomas Dybdahl i Operaen	2	2 710	94 %	1 409 601
SUM ALT ANNET, HOVEDSCENEN	26	33 367	91 %	KR 18 041 475
SCENE 2				
Nordic Black Theatre: Great as I am	4	1 608	93 %	128 450
Magic Moments of Burt Bacharach	1	272	63 %	90 400
SUM ALT ANNET, SCENE 2	5	1 880	87 %	KR 218 850
FOAJE				
Matoma i Operaen	2	3 262	96 %	1 149 610
SUM ALT ANNET, FOAJE	2	3 262	96 %	KR 1 149 610
OPERATAKET				
OBOS på Operataket – familiekonsert	1	7 697	100 %	746 001
OBOS på Operataket – kveldskonsert	1	7 752	100 %	750 700
SUM ALT ANNET, FOAJE	2	15 449	100 %	KR 1 496 701
SUM ALT ANNET	35	53 958	93 %	KR 20 906 636
TOTALSUM SALG	373	312 201	91 %	KR 119 572 412

TURNÉ

PRODUKSJON	SJANGER	ANTALL FORESTILLINGER	ANTALL BESØKENDE
Nasjonalballetten UNG (Larvik, Stavanger, Haugesund)	Ballett	3	757
Ghosts – Ibsens Gengangere (Berlin)	Ballett	2	2 213
Nasjonalballetten UNG: Romeo og Julie (Bergen, Trondheim, Kristiansand)	Ballett	3	2 662
Nyttårskonserter – musikk i Finnmark	Konsert	4	953
SUM TURNÉ		12	6 585

FORMIDLINGSAKTIVITETER

	ARR.	BESØKENDE
Introduksjoner til forestillinger og konserter	180	25 302
Den kulturelle skolesekken	183	3 337
Kurs / Verksteder	295	4 936
Oppsøkende	25	100
Arrangementer	61	3 183
Formidlingsforestillinger	10	3 090
Møter / Konferanser	-	-
Skole – GP / forestilling	6	354
Kåserier og kunstnermøter	4	390
Sponsorarrangementer / VIP-kåserier	42	1 768
Omvisninger – grupper / personer	2 089	34 334
TOTALT FORMIDLINGSAVDELINGEN	2 895	76 794

RESULTAT

DNO&BAS			DNO&B KONSERN			
2016	2015	NOTER		NOTER	2016	2015
DRIFTSINNETEKTER						
102 619 986	99 510 131	4	Billettsalg	4	102 893 917	100 051 974
68 443 506	51 160 704	2	Andre inntekter	2	70 546 228	53 496 879
600 806 000	589 604 000	3	Offentlige tilskudd	3	600 806 000	589 604 000
771 869 493	740 274 836		SUM DRIFTSINNETEKTER		774 246 145	743 152 853
DRIFTSKOSTNADER						
433 293 330	441 149 649	6, 12	Lønn, honorarer og andre personalkostnader	6	433 682 148	442 672 602
10 123 499	15 383 991	13	Avskrivninger	13	10 123 499	15 383 991
182 036 951	176 060 322		Andre driftskostnader		182 296 192	176 674 627
625 453 780	632 593 961		SUM DRIFTSKOSTNADER		626 101 839	634 731 220
146 415 713	107 680 874		DRIFTSRESULTAT FØR PENSJON		148 144 306	108 421 633
190 501 068	175 042 795	1	Pensjonskostnader	1	190 501 068	175 042 795
190 501 068	175 042 795		SUM PENSJONSKOSTNADER		190 501 068	175 042 795
-44 085 356	-67 361 921		DRIFTSRESULTAT ETTER PENSJON		-42 356 762	-66 621 162
FINANSINNETEKTER/-KOSTNADER						
2 073 711	1 967 957		Finansinntekter		2 093 670	2 015 340
2 366 042	2 577 259		Finanskostnader		2 366 856	2 578 008
-292 331	-609 302		RESULTAT AV FINANSIELLE POSTER		-273 187	-562 667
-44 377 687	-67 971 223		ÅRSRESULTAT		-42 629 949	-67 183 829
-44 377 687	-67 971 223		Udekket tap			
			Annen egenkapital			
-44 377 687	-67 971 223		SUM DISPONERINGER			

BALANSE

DNO&BAS			DNO&B KONSERN			
31.12.16	31.12.15	NOTER		NOTER	31.12.16	31.12.15
EIENDELER						
ANLEGGSMIDLER						
23 354 396	20 696 765	13	Inventar, biler, teknisk utstyr, EDB-utstyr	13	23 354 396	20 696 765
33 539 548	35 532 609	13	Bygningsmessige anlegg	13	33 539 548	35 532 609
10 300 000	10 300 000	5	Kontolån fra Staten	5	10 300 000	10 300 000
8 304 378			Egenkapitalinskudd KLP		8 304 378	
10 000	10 000		Aksjer		10 000	10 000
115 000	115 000	19	Aksjer i datterselskap	19		
75 623 321	66 654 375		SUM ANLEGGSMIDLER		75 508 321	66 539 375
OMLØPSMIDLER						
6 611 445	10 345 383	8	Andre kortsiktige fordringer og periodiseringer	8	7 804 417	11 502 834
6 475 181	8 357 306	9	Aktiverte produksjonskostnader	9	6 475 181	8 357 306
988 481	1 153 868		Varelager butikk		988 481	1 153 868
141 979 180	80 070 868	10	Bank- og postinnskudd	10	144 869 719	85 441 786
156 054 287	99 927 425		SUM OMLØPSMIDLER		160 137 799	106 455 794
231 677 608	166 581 800		SUM EIENDELER		235 646 120	172 995 168
EGENKAPITAL OG GJELD						
EGENKAPITAL						
100 000	100 000	18	Aksjekapital	18	100 000	100 000
10 300 000	10 300 000	5	Annen innskutt egenkapital	5	10 300 000	10 300 000
-121 686 261	-77 308 574	17	Udekket tap	17	-119 139 235	-76 509 286
-111 286 261	-66 908 574		SUM EGENKAPITAL		-108 739 235	-66 109 286
LANGSIKTIG GJELD						
22 780 000	24 140 000	16	Gjeld til kredittinstitusjon	16	22 780 000	24 140 000
130 455 922	30 342 658	1	Pensjonsforpliktelse	1	130 455 922	30 342 658
153 235 922	54 482 658		SUM LANGSIKTIG GJELD		153 235 922	54 482 658
KORTSIKTIG GJELD						
15 177 031	14 538 070		Skattetrekk m.v.		15 177 031	14 538 070
8 756 653	9 217 539		Arbeidsgiveravgift		8 756 653	9 217 539
1 278 101	667 583		Merverdiavgift		1 278 101	667 583
43 562 062	14 315 279		Diverse kreditorer		43 562 062	14 315 279
37 473 534	47 932 620		Abonnement/forsalg		37 473 534	47 932 620
83 480 567	92 333 627	11	Påløpte kostnader / forskuddsbetalte inntekter	11	84 902 053	97 950 707
189 727 947	179 007 716		SUM KORTSIKTIG GJELD		191 149 433	184 621 797
231 677 608	166 581 800		SUM EGENKAPITAL OG GJELD		235 646 120	172 995 168

 Anne Carine Tanum Styreleder
 Jan Petersen Nestleder
 Monica Siv Salthella Styremedlem
 Harald Espedal Styremedlem
 Päivi Kärkkäinen Styremedlem
 Rasmus Heggdal Styremedlem, representant kunstnerisk ansatte
 Marit Brekke Styremedlem, representant øvrige ansatte

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens regler og er utarbeidet etter anbefalinger til god regnskapsskikk i Norge pr. 31.12.2016.

Konsernregnskapet omfatter det 100 % eide datterselskapet DNO&Bs Barnekor AS som ble stiftet i 2010.

DRIFTSINNTEKTER

Statlige tilskudd inntektsføres i bevilgningsåret.

Øremerkede tilskudd inntektsføres det året midlene forbrukes.

Billettinntekter blir inntektsført når forestillingen/konserten er avholdt.

Andre salgsinntekter inntektsføres når varen/tjenesten leveres.

DRIFTSKOSTNADER

Forestillingskostnader er periodisert til det år produksjonen har premiere (note 9).

KLASSIFISERING OG VURDERING AV BALANSEPOSTER

Øvrige eiendeler er klassifisert som anleggsmidler, og øvrig gjeld er klassifisert som langsiktig.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Anleggsmidler er oppført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger basert på antatt økonomisk levetid.

Anskaffelser til varig eie og bruk aktiveres som anleggsmidler. Øvrige anskaffelser kostnadsføres på anskaffelsestidspunktet.

PENSJONER

Beregning av virkelig verdi av pensjonsforpliktelser er basert på flere økonomiske og demografiske forutsetninger.

Enhver endring i de anvendte forutsetninger påvirker den beregnede forpliktelsen. Det henvises til noten om pensjonsforpliktelser for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

Selskapet mottok i 2001 et egenkapitaltilskudd fra Kulturdepartementet på kr 10 300 000,- til delvis dekning av påløpte pensjonsforpliktelser.

Tilskuddet er klassifisert som annen innskutt egenkapital i samsvar med ordlyden i tildelingsbrevet.

SKATT

Ingen av selskapene i konsernet er skattepliktige.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømmen er utarbeidet etter den direkte metoden.

Forøvrig fremgår anvendte regnskapsprinsipper av notene nedenfor.

NOTER

NOTE 1 / PENSJONSKOSTNADER OG PENSJONSFORPLIKTELSE

Den Norske Opera & Ballett har seks ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene i SPK og DNB Livforsikring tilfredsstiller kravene i Lov om offentlig tjenstepensjon.

SPK

Pensjonsordningen for dansere og sangere er hjemlet i Operapensjonsloven. Ordningen administreres av Statens pensjonskasse (SPK).

Ansatte knyttet til Operapensjonsloven har særaldersgrenser. Følgende aldersgrenser gjelder:

Danserne 41 år, sangsolistene 52 år, korsangerne 56 år med mulighet til å gå av ved 53 år.

Opptjeningsstiden for full alderspensjon er 20 år for danserne, 23 år for sangsolistene og korsangerne. Ordningen har en 66 % garanti av sluttlønn. Ved uttak av alderspensjon i Folketrygden samordnes pensjonen. Det opptjenes ikke pensjon for lønn over 12G.

KLP

Operaen hadde en offentlig kollektiv pensjonsordning (sikrede pensjoner) for musikerene, teknisk og administrativt personale i DNB Livforsikring (DNB) etablert i juli 1993. Opptjeningsstiden for full alderspensjon var 30 år. Ordningen hadde en 66 % garanti av sluttlønn, men ble levealdersjustert i tråd med gjeldende regler. Pensjonen ble samordnet med Folketrygden. Det ble ikke opptjent pensjon for lønn over 12G.

Pensjonsordningene dekket alderspensjon, uførepensjon, ektefelle- og barnpensjon og ble samordnet med Folketrygdens ytelser.

Denne ordningen ble lukket pr. 30. juni 2016 og de ansatte ble overført til en innskuddsbasert pensjonsordning i Sparebank 1.

Den lukkede pensjonsordningen forvaltes av Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

ØVRIGE ORDNINGER

Ansatte som ved lukkingen av KLP-ordningen hadde fylt 60 år, får livsvarig driftspensjon, som om de hadde stått i den gamle ordningen.

Avtalefestet pensjon (AFP) er en privat innskuddsbasert ordning og administreres av Fellesordningen for Avtalefestet Pensjon. Pensjonsutbetalingen fra AFP-ordningen er livsvarig.

Selskapet har dessuten en delvis forsikret pensjonsavtale med en tidligere operasjef.

Pensjonskostnaden for 2016 er basert på forutsetninger i veiledning om pensjonsforpliktelser utarbeidet av Norsk Regnskapsstiftelse.

Diskonteringsrenten pr. 31. desember 2016 er basert på en 7-årig OMF-rente (obligasjon med fortrinnsrett).

	2016	2015
Diskonteringsrente	2,1 % - 2,6 %	2,70%
Forventet avkastning på pensjonsmidler	3 % - 3,6 %	3,30%
Årlig forventet lønnsvekst	2,25 % - 2,5 %	2,50%
Årlig forventet G-regulering	2 % - 2,25 %	2,25%
Årlig forventet reg. av pensj. under utbetaling	1,25 % - 1,5 %	1,50%

	SPK 2016	SPK 2015	DNB 2016	DNB 2015	TOT. 2016	TOT. 2015
FOR UTGANGEN AV ÅRET:						
Total pensjonsforpliktelse (DBO)	919 939 762	789 873 090	425 592 637	442 907 388	1 345 532 399	1 232 780 478
Totale pensjonsmidler	642 241 936	592 898 504	347 286 804	323 463 994	989 528 740	916 362 498
Netto pensjonsforpliktelse	-277 697 826	-196 974 586	-78 305 833	-119 443 394	-356 003 659	-316 417 980
AGA av netto pensjonsforpliktelse	-39 155 393	-27 773 417	-11 041 122	-16 841 519	-50 196 516	-44 614 935
Netto pensjonsforpliktelse inklusiv AGA	-316 853 219	-224 748 003	-89 346 955	-136 284 913	-406 200 175	-361 032 915
Ikke resultatført estimatavvik (korridor)	-288 914 635	-207 849 217	0	-124 204 689	-288 914 635	-332 053 906
Balanseført pensjonsforpliktelse (-) / midler (+)	-27 938 584	-16 898 786	-89 346 955	-12 080 224	-117 285 540	-28 979 009
FOR ÅRET:						
Pensjonskostnad inkl. medl.innskudd	72 249 237	102 017 212	87 352 058	74 891 895	159 601 295	176 909 107
Pensjonspremie inkl. medl.innskudd (innbetalt)	61 209 438	58 701 524	8 839 024	40 733 700	70 048 462	99 435 224

IKKE RESULTATFØRT ESTIMATAVVIK

Operaen benytter reglene i Norsk Regnskapsstandard nr. 6 om «korridor» ved behandling av estimatavviket knyttet til de ytelsesbaserte pensjonsordningene.

I forbindelse med lukking av KLP-ordningen ble estimatavviket nullstilt via resultatregnskapet.

	DNB LEDER- AVTALE 2016 *)	DNB LEDER- AVTALE 2015 *)
FOR UTGANGEN AV ÅRET:		
Total pensjonsforpliktelse (DBO)	1 418 081	1 363 648
Totale pensjonsmidler	-	-
Netto pensjonsforpliktelse	-1 418 081	-1 363 648
AGA av netto pensjonsforpliktelse	-199 949	-192 274
Netto pensjonsforpliktelse inklusiv AGA	-1 618 030	-1 555 922
Ikke resultatført estimatavvik	-186 106	-47 708
Balanseførte midler	-1 431 924	-1 508 214
FOR ÅRET:		
Pensjonskostnad	54 433	362 951
Utbetalt pensjon inkl AGA	87 727	116 724

*) Avtalen gjelder tidligere operasjon

SAMMENSETNING AV NETTO PENSJONSKOSTNAD:	31.12.16	31.12.15
Årets opptjening	52 696 627	77 963 976
Rentekostnad	33 312 501	28 804 340
Avkastning	-30 778 771	-27 736 984
Adm.kostnad	2 404 502	2 738 731
Arb.g.avg.	8 126 515	11 529 579
Resultatført planendring	52 125 183	115 640
Resultatført akturielt tap	41 755 172	83 895 423
Ekstraordinær nedsk. av estimatavvik		
Resultatført pensjonsreg. SPK		
Innskuddspensjon	9 840 270	
AFP innskuddsbasert ordning	4 581 661	4 045 328
Driftspensjon	11 917 300	
Pensjonsavsetning	10 200 000	
Medl.tilskudd	-5 679 892	-6 313 238
NETTO PENSJONSKOSTN. INKL. ARB.G.AVG.	190 501 068	175 042 795

NOTE 2 / ANDRE INNTEKTER

	DNO&B AS		DNO&B KONSERN	
	2016	2015	2016	2015
Sponsorinntekter	16 990 546	16 138 123	16 990 546	16 138 123
Serveringsvirksomhet	7 410 695	6 117 899	7 410 695	6 117 899
Butikk	3 566 396	3 464 920	3 566 396	3 464 920
Omvisninger	2 827 978	2 732 572	2 827 978	2 732 572
Banketter/arrangement	7 036 075	4 567 777	7 046 075	4 577 777
Andre kommersielle inntekter	2 160 040	1 629 303	2 160 040	1 629 303
SUM KOMMERSIELLE INNTEKTER	39 991 729	34 650 593	40 001 729	34 660 593
Programsalg	1 406 772	1 399 008	1 406 772	1 399 008
Salgsinntekter	36 684	7 950	36 684	7 950
Leieinntekter	4 563 720	3 035 100	4 563 720	3 035 100
Elevpenger ballettskole/barnekor	1 577 335	1 535 558	1 797 835	1 728 308
Bidrag fra organisasjoner	2 656 378	2 567 328	2 656 378	2 567 328
Bidrag fra turnésamarbeidspartnere	510 460	1 396 582	2 353 482	3 515 965
Bidrag fra øvrige samarbeidspartnere	914 459	958 504	914 459	958 504
Andre inntekter	16 785 969	5 610 081	16 815 169	5 624 123
ØVRIGE INNTEKTER	28 451 777	16 510 111	30 544 499	18 836 286
SUM ANDRE INNTEKTER	68 443 506	51 160 704	70 546 228	53 496 879

NOTE 3 / DRIFTSTILSKUDD

	2016	2015
STATLIGE TILSKUDD FRA KULTURDEPARTEMENTET		
Kapittel 324 post 70	600 806 000	589 604 000
SUM DRIFTSTILSKUDD	600 806 000	589 604 000

NOTE 4 / INNTEKTER SPESIFISERT PÅ VIRKSOMHETSOMRÅDER OG GEOGRAFISK MARKED

	DNO&B AS			DNO&B KONSERN
	OSLO	TURNÉ	TOTALT	TOTALT
Billettsalg	102 619 986		102 619 986	102 893 917
Andre inntekter	66 216 587	2 226 919	68 443 506	70 546 228
Driftstilskudd	600 806 000		600 806 000	600 806 000
SUM	769 642 574	2 226 919	771 869 493	774 246 145

NOTE 5 / KONTOLÅN FRA STATEN

Selskapet mottok i 2001 et tilskudd til egenkapitalen på kr 10 300 000,- fra Kulturdepartementet.

Beløpet er plassert som rentebærende kontolån til staten og forrentes for tiden med 2,1 % p.a.

Tilskuddet kan disponeres av selskapets styre, dog slik at dette er bundne midler og ikke kan benyttes til å dekke ordinære driftsutgifter eller lignende.

NOTE 6 / LØNNSKOSTNADER

	DNO&B AS		DNO&B KONSERN	
	2016	2015	2016	2015
Lønninger	400 541 476	406 336 972	400 541 476	406 336 972
Folketrygdavgift	29 872 515	29 444 838	29 872 515	29 444 838
Andre ytelser	2 879 338	5 367 838	3 268 157	6 890 791
SUM	433 293 330	441 149 649	433 682 148	442 672 602

NOTE 7 / ANSATTE

Pr. 31.12.2016 var det ansatt 629 og antall årsverk var 598.

Det samlede antall personer engasjert av Den Norske Opera & Ballett i 2016 utgjorde 2062.

Det 100 % eide datterselskapet DNO&Bs Barnekor AS har ikke ansatte og blir fakturert tilhørende lønnskostnader av DNO&B AS.

NOTE 8 / FORDRING PÅ KONSERNSKAP

I andre kortsiktige fordringer og periodiseringer inngår fordring på datterselskap med kr 1 421 486.

NOTE 9 / AKTIVERING AV PRODUKSJONSKOSTNADER

Påløpte kostnader knyttet til oppsetninger med premiere etter 01.01.2017 er aktivert med kr 6 475 181.

Aktiveringen er begrenset til direkte variable kostnader og er ikke oppført høyere enn budsjetterte egeninntekter.

NOTE 10 / SKATTETREKSMIDLERER

Bundne skattetrekkmidler utgjorde pr. 31.12.2016 kr 15 152 612.

NOTE 11 / FORSKUDDSBETALTE INNTEKTER / PÅLØPTE KOSTNADER

	DNO&B AS		DNO&B KONSERN	
	2016	2015	2016	2015
Forskuddsbetalte inntekter	8 469 159	5 950 581	8 469 159	5 950 581
Påløpte lønnskostnader og feriepenger	47 841 010	46 681 147	47 841 010	46 681 147
Andre påløpte kostnader	27 170 398	39 704 898	28 591 883	45 318 979
SUM	83 480 567	92 336 627	84 902 053	97 950 707

NOTE 12 / HONORARER

Utbetalte styrehonorarer har beløpt seg til kr 473 745. Honorar til styreleder utgjør kr 175 000.

Lønn og godtgjørelser til administrerende direktør utgjorde kr 1 986 555 og annen godtgjørelse kr 5 834. Kostnader til pensjon utgjorde kr 189 567. AD er medlem av selskapets kollektive pensjonsordning. Dersom selskapets kollektive pensjonsordning endres, slik at årlig pensjonspremie for AD reduseres, skal AD kompenseres for differansen, enten ved oppjustering av den faste lønnen eller ved justering av tilleggssytelser. AD har i tillegg en individuell forsikring med uføredekning som gir dekning på totalt 66 % av full lønn, dvs. en kompensasjon for forskjellen mellom 12G og ADs lønnsnivå. DNO&Bs ordinære ordning dekker inntil 12G. Det er avtalt 6 måneders etterlønn etter nærmere gitte betingelser.

Revisjonshonorar har beløpt seg til kr 336 875 inkl. mva. for konsernet og kr 328 750 inkl. mva. gjelder for morselskapet. Honorar for andre tjenester til revisor har utgjort kr 260 943 inkl. mva. for konsernet, hvorav kr 260 943 inkl. mva. gjelder for morselskapet.

NOTE 13 / AVSKRIVNINGER

	Avskr. %	Kostpris pr. 1.1.16	Anskaffelse 2016	Avgang 2016	Akk. avskrivn. pr. 1.1.16	Årets avskrivn.	Ekstraord avskrivn. avgang	Tilbakeføring avskrivn.	Akk. avskrivn. pr. 31.12.16	Bokført verdi pr. 31.12.16
Inventar, biler, teknisk utstyr, EDB-utstyr	10-33 %	48 110 920	10 238 921	1 522 591	27 414 153	7 499 480	81 810	-1 522 591	33 472 853	23 354 407
Bygningsmessige anlegg	4-10 %	51 237 214	549 147	0	15 704 605	2 542 208	0	0	18 246 813	33 539 548
SUM TOTALT		99 348 135	10 788 067	1 522 591	43 118 758	10 041 688	81 810	-1 522 591	51 719 666	56 893 954

Aktiverte driftsmidler avskrives lineært.

Kostpris driftsmidler overtatt fra Statsbygg ved innflytting i nytt operahus: Kr 135,9 millioner

Nedskrevet med offentlig tilskudd: (Kr 135,9 millioner)

NOTE 14 / ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	DNO&B AS		DNO&B KONSERN	
	2016	2015	2016	2015
Prod. materiell og utstyrskostnader	15 803 513	19 407 171	15 832 507	19 913 426
Andre varer og tjenester	2 626 832	1 906 303	2 626 832	1 906 303
Salgs- og info. materiell	9 948 964	10 126 916	9 948 964	10 139 191
Leie og vedl. av lokaler	66 752 158	65 558 713	66 752 158	65 558 713
Kjøp, leie og vedl. av utstyr	28 620 358	28 532 383	28 622 948	28 532 383
Org.- og adm.driftskostnader	58 017 318	50 504 856	58 244 974	50 596 681
Tap på fordringer	267 809	23 979	267 809	27 929
SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER	182 036 951	176 060 322	182 296 192	176 674 627

NOTE 15 / LEIEAVTALER

Den Norske Opera & Ballett har inngått en avtale om leie av lager i Karihaugveien 22. Leieforholdet løper til 31.12.2032. Selskapet har inngått kontrakt med Statsbygg om leie av operahuset i Bjørvika. Leiekontrakten har en løpetid på 60 år fra 1.1.2008. For leie av kommersielle arealer i operahuset betales kapitalkostnad i forhold til investert beløp. Resten av operahuset leies vederlagsfritt. Selskapet har videre inngått en avtale med Statsbygg med samme løpetid på 60 år om forvaltning, drift og vedlikehold av operahuset.

NOTE 16 / LANGSIKTIG GJELD

Til formålstjenlig ombygging av lagerlokalene i Karihaugveien 22 har Den Norske Opera & Ballett investert kr 32,4 millioner. Beløpet er finansiert ved låneopptak i DNB. Lånet har en løpetid på 25 år fra og med november 2008. Det er ikke stilt noen form for sikkerhet.

NOTE 17

	DNO&B AS				DNO&B KONSERN			
	Aksjekapital	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum	Aksjekapital	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr. 31.12.2015	100 000	10 300 000	-77 308 574	-66 908 574	100 000	10 300 000	-76 509 286	-66 109 286
Resultat 2016			-44 377 687	-44 377 687			-42 629 949	-42 629 949
EGENKAPITAL PR. 31.12.2016	100 000	10 300 000	-121 686 261	-111 286 261	100 000	10 300 000	-119 139 234	-108 739 234

NOTE 18 / AKSJEKAPITAL / AKSJONÆRER

Aksjekapitalen utgjør kr 100 000 fordelt på 200 aksjer á kr 500 eid av Den norske stat. Alle aksjene er i samme aksjeklasse.

NOTE 19 / AKSJER I DATTERSELSKAP

NAVN	EGENANDEL/ STEMMEANDEL	BOKFØRT VERDI	RESULTAT 2016	EGENKAPITAL PR 31.12.2016
DNO&B Barnekor AS	100%	100 000	1 747 738	2 998 829

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

	DNO&B AS		DNO&B KONSERN	
	2016	2015	2016	2015
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER				
Innbetalinger fra salg av billetter	86 176 651	110 055 724	86 450 581	110 597 566
Innbetaling andre inntekter	72 177 444	50 602 131	74 244 645	49 788 532
Innbetalinger ved offentlige tilskudd	600 806 000	589 604 000	600 806 000	589 604 000
Utbetalinger for materialkostnader og andre driftskostnader	-155 496 591	-163 954 276	-159 948 426	-159 864 674
Utbetalinger til ansatte, pensjon, arbeidsgiveravgift, skattetrekk mv.	-523 681 134	-538 355 610	-524 069 952	-539 878 562
Periodisering av produksjonskostnader (material-, lønnskostnader)	1 882 125	5 445 577	1 882 125	5 445 577
Innbetalinger av renter	2 073 711	1 967 957	2 093 670	2 015 340
Endring i offentlig gjeld	788 593	535 863	788 593	535 863
Utbetalinger av renter og andre finanskostnader	-2 366 042	-2 577 259	-2 366 856	-2 578 008
NETTO KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER	82 360 757	53 324 107	79 880 379	55 665 635
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER				
Utbetaling til aksjekjøp i datterselskap	-	-	-	-
Utbetaling til EK i KLP	-8 304 378		-8 304 378	
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-10 788 067	-7 516 656	-10 788 067	-7 516 656
NETTO KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER	-19 092 445	-7 516 656	-19 092 445	-7 516 656
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER				
Nedbetaling av gjeld	-1 360 000	-1 360 000	-1 360 000	-1 360 000
NETTO KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER	-1 360 000	-1 360 000	-1 360 000	-1 360 000
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	61 908 311	44 447 450	59 427 934	46 788 979
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	80 070 868	35 623 418	85 441 786	38 652 807
BEHOLDNING AV KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER VED PERIODENS SLUTT	141 979 180	80 070 868	144 869 719	85 441 786

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i Den Norske Opera & Ballett AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Den Norske Opera & Ballett AS' årsregnskap som viser et underskudd i selskapsregnskapet på kr 44 377 687 og et underskudd i konsernregnskapet på kr 42 629 949. Årsregnskapet består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Den Norske Opera & Ballett AS per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Den Norske Opera & Ballett AS per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriterte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorförening

Offices in

Oslo	Finnøy	Mo i Rana	Stord
Ålesund	Frisnes	Mo i Rana	Strøms
Ålesund	Hamar	Skien	Tvedestrand
Bergan	Itaugsund	Sandnessjøen	Trondheim
Berth	Kviteseid	Sandnessjøen	Tvedestrand
Drammen	Kviteseid	Stavanger	Ålesund

Revisors beretning - 2016
Den Norske Opera & Ballett AS

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets eller konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.

Revisors beretning - 2016
Den Norske Opera & Ballett AS

- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

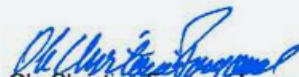
Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo 22. mai 2017
KPMG

Ole Christian Fongaard
Statsautorisert revisor

OPERA

OPERASJEFENS ÅRSBERETNING

Nasjonaloperaen kan se tilbake på et svært godt år. Dette til tross for at omfattende sparetiltak ble iverksatt i forbindelse med budsjettet for 2016, som førte til en viss reduksjon i det kunstneriske tilbudet. Besøksprosenten for operaforestillingene på Hovedscenen lå på hele 92 % i gjennomsnitt. I tillegg økte billettinntektene og havnet godt over budsjett.

Av de fire nye produksjonene vi presenterte på Hovedscenen, var kun to produsert av våre egne verksteder. Det skyldtes delvis sparetiltakene; for eksempel var oppsetningen av Benjamin Brittens *War Requiem*, som vi leide fra Basel, en erstatning for en planlagt egenproduksjon. Og delvis skyldtes det at tre av totalt fire nyproduksjoner i sesongen 16/17 ble plassert i første del av 2017. I alt presenterte vi 12 titler fordelt på 89 forestillinger, og opprettholdt slik et relativt høyt produksjonsvolum på Hovedscenen. Den største reduksjonen av tilbudet fant sted på Scene 2, der en planlagt forestilling for barn måtte strykes.

Det var spesielt stor interesse og forventning knyttet til uroppførelsen av Rolf Wallin og Mark Ravenhills opera *Elysium*. Handlingen var science-fiction-preget og tematiserte utfordringen ved at menneskene er i stand til å skape super-mennesker eller «trans-humans», utstyrt med kunstig intelligens. Operaen vakte stor oppmerksomhet, og temaet ble behørig diskutert i offentligheten.

Elysium stilte store krav til alle medvirkende. På kort varsel overtok Lina Johnsson en av hovedrollene. Hun lærte seg det ekstremt

krevende partiet svært raskt, og mestret det på imponerende vis. Sammen med resten av besetningen, som alle besto av norske sangere, og dirigenten Baldur Brönnimann, bidro hun til at forestillingen fikk unison kritikerros for sine musikalske kvaliteter. Det var delte meninger om selve verket og oppsetningen i regi av David Poutney, men Financial Times' kritiker konkluderte med at oppsetningen var «a triumph for the Norwegian Opera».

Årets andre nyoppsetning var Mozarts *Così fan tutte* satt i scene av Jonas Corell Petersen, som med det gjorde sin operaregi-debut. Også han overtok oppgaven på svært kort varsel, da det opprinnelig engasjerte regi-teamet måtte trekke seg på grunn av de iverksatte sparetiltakene. Oppsetningen fikk udelt skryt for sitt høye musikalske nivå og ble en stor publikums-suksess med 97 % belegg i snitt på hele 10 forestillinger. *Così fan tutte* var den første produksjonen vår nye musikkjef, Karl-Heinz Steffens, hadde det musikalske ansvaret for. Han klarte på kort tid å markere seg som en samlende og god musikkjef som inspirerte alle medvirkende, og oppnådde usedvanlig gode resultater. Klassekampens anmelder Magnus Andersson kalte ansettelsen «et kulturpolitisk scoop».

Tryllefloyten hadde premiere i november 2015 og fortsatte for fulle hus i januar 2016. På grunn av stor pågang fra publikum og ved hjelp av innsatsen fra alle medvirkende, satte vi opp en ekstraforestilling. I den fikk Bernt Ola Volungholen, som hadde vært cover for Atle Antonsen i rollen som Papageno, sin debut med Nasjonaloperaen. Han mestret oppgaven med stort

Denne omfattende opera-eksporten er ny i Nasjonaloperaens historie. I tillegg til å bidra til bedring av de økonomiske resultatene, styrker det kompaniets internasjonale profil og posisjonering.

overskudd, både musikalsk og skuespillermessig. *Tryllefloyten* ble sendt på NRK TV 1. januar, og senere i reprise. Mellom januar og juli 2016 var den også tilgjengelig på nettportalen The Opera Platform, der den ble sett av 72 547. Slik ble *Tryllefloyten* tilgjengelig for mange flere enn de 24 885 som fant veien til våre i alt 21 forestillinger.

Første gjenoppsetning var Monteverdis *Ulysses vender hjem* i regi av Ole Anders Tandberg, som hadde sin første premiere på Scene 2 i 2012. Scenografien var med enkle grep tilpasset Hovedscenen og fungerte godt. Den gode akustikken fikk i enda høyere grad frem verkets musikalske kvaliteter. I hovedrollene briljerte Kresimir Spicer som Ulysses og Christine Rice som Penelope. Resten av den store besetningen besto hovedsakelig av norske sangere, både fra ensemblet og frilansere, og holdt svært høy kvalitet. Tandberg ledet regiprøvene selv, og som i 2012 var Alessandro de Marchi musikalsk ansvarlig. Han har invitert oppsetningen og de fleste av sangerne som medvirket, til sin festival for tidligmusikk i Innsbruck, der den skal fremføres i august 2017. Slik føyer *Ulysses vender hjem* seg inn i rekken av oppsetninger vi har produsert, som senere fremføres ved andre operahus.

Denne omfattende opera-eksporten er ny i Nasjonaloperaens historie. I tillegg til å bidra til bedring av de økonomiske resultatene, styrker det kompaniets internasjonale profil og posisjonering. Spesielt gledelig er at denne eksporten er knyttet til norske regissører. Foruten Tandbergs *Ulysses* og *Lady Macbeth fra Mtsensk* (som hadde premiere i Berlin i januar

2015), skal Stefan Herheims oppsetning av *La Cenerentola* vises i Lyon, og Sigrid Reibos kommende iscenesettelse av *Norma* skal senere til operaen i Frankfurt.

I februar presenterte vi en svært vellykket gjenoppsetning av *La traviata* i Tatjana Gürbacas intense regi, der kinesiske Xian Zhang viste seg som inspirerende dirigent og den unge tenoren Attala Ayan gjorde seg spesielt bemerket i rollen som Alfredo.

Gjenoppsetningen av *Lady Macbeth fra Mtsensk* ble dirigert av den unge peruanske dirigenten Alejo Perez, mens rollebesetningen var stort sett den samme som ved premieren i 2014. Det ble fire minneverdige forestillinger, der 78-årig Knut Skram, en av Nasjonaloperaens aller største profiler, høyst sannsynlig gjorde sin siste opptreden.

I mai 2016 satte vi opp *Turandot*, i Andreas Homokis regi. Den musikalske ledelsen var ved John Helmer Fiore, og det var en glede å få vår tidligere musikkjef tilbake i Bjørvika. En av forestillingene ble dirigert av Terje Boye Hansen, som med det gjorde sin siste forestilling for Nasjonaloperaen, etter å ha vært ansatt ved Operaen siden 1968. Oppsetningen var godt besøkt og vi kunne presentere to besetninger i alle store partier, der flere av ensemblets egne solister gjorde seg spesielt bemerket. Henrik Engelsen mestret det krevende partiet til Calaf og Marita Sølberg alternerte med Eli Kristin Hanssveen som Liú. Dekorasjon og kostymer var utlånt fra Semperoper Dresden.

Siste gjenoppsetning våren 2016 var *Figaros bryllup* i Thaddeus Strassbergers regi. Ved siden av gjensyn og gjenhør med amerikanske Nicole Heaston i rollen som Grevinnen, kunne vi presentere et sterkt norsk sangerlag, som siden premieren i 2010 er blitt et særdeles samspilt ensemble. Tidligere første gjestedirigent Rinaldo Alessandrini var en kjærkommen gjest, og hadde denne gangen ansvaret for den musikalske innstuderingen.

På Scene 2 iscenesatte tidligere sjefsregissør Stein Winge en kortversjon av Wagners store opera-syklus *Nibelungenringen* med et orkester sammensatt av musikere fra Operaorkestret og Oslo Sinfonietta under ledelse av Christian Eggen, og med Hege Høisæter og Magne Fremmerlid som eneste sangere i alle roller. Med denne oppsetningen gjorde de to utøverne, etter mange års innsats, sine siste roller tilknyttet Nasjonaloperaens solistensemble og gikk over i pensjonistenes rekke.

Høsten 2016 åpnet med *Orfeus og Eurydike*, som Nasjonalballetten og Nasjonaloperaen samarbeidet om høsten 2013. Alessandrini hadde som sist det musikalske ansvaret, og regissør Jo Strømgren ledet selv prøvene med et nytt ensemble. David Hansen overtok hovedrollen som Orfeus, mens både Vigdis Unsgård som Eurydike og praktikant Vera Talerko som Amor viste seg frem som betydelige talenter.

Premieren på *War Requiem* fikk mye oppmerksomhet på grunn av den svært vellykkede PR-aksjonen, der vi «tagget» WAR på Operaens store glassfasade. Bildene av huset ble spredd med høy hastighet og stor utstrekning i presse og sosiale medier. Oppsetningen vakte også interesse på grunn av sitt aktuelle tema. I samarbeid med Flyktninghjelpen og Ultimafestivalen inviterte vi til samtale om hvilken rolle musikk kan spille i møte med dagens virkelighet, hvor krigens redsler har kommet nærmere og 65,3 millioner mennesker er drevet på flukt. Oratoriet var iscenesatt av Nasjonaloperaens første gjesteregissør Calixto Bieito, som tidligere har satt opp verket ved Theater Basel. Kritikken var unisont positive. Dirigent Lothar

Koenigs må ha en stor del av æren for den musikalske kvaliteten, men må dele den med et fantastisk godt innstudert og opplagt operakor, og tre unge solister med eksepsjonelle egenskaper. Johannes Kammler (28) hoppet inn på kort varsel og briljerte både scenisk og vokalt i det store og krevende barytonpartiet. Evan LeRoy Johnsen (24), som ennå er student ved Curtis Institute og Music i Philadelphia, var sensasjonelt god i tenorpartiet, mens Natalia Tanasii (25), som var praktikant hos oss i 14/15-sesongen, viste seg, til tross for sin unge alder, som en moden sanger-skuespiller. De syv forestillingene var godt besøkt, siste forestilling var helt utsolgt, og ble møtt av et begeistret og dedikert publikum.

Korets innsats i *War Requiem* vil jeg karakterisere som eksepsjonell og bidro i stor grad til det gode resultatet. Å oppleve et profesjonelt kor gjøre disse omfattende og krevende korpartiene utenat, er en sjeldenhet og gjør sterkt inntrykk. Operakoret har også vært en spesielt viktig bidragsyter i nyproduksjonene av *Elysium* og *Turandot*, i tillegg til gjenoppsetningen av *Lady Macbeth fra Mtsensk*. De demonstrerte også hvilket nivå de er på under fremføringen av Verdis *Requiem* med Kringkastingsorkestret og Nasjonaloperaens solister i mai.

Høsten 2016 viste vi Stephan Langridges oppsetning av *Madama Butterfly* for tredje gang, etter den første premieren høsten 2012. Igjen var forestillingen svært populær hos publikum. Dirigent var Daniele Callegari, som ble høyt verdsatt av orkestret da han gjestet oss våren 2013. Jung Nan Yoon var ny i rollen som Cio-Cio-San, mens Hui He, som vakte stor oppsikt i august 2014, kom tilbake og sang tre av i alt ni forestillinger. Espen Langvik gjorde sin rolledebut som Sharpless, hvilket skulle vise seg å være hans siste som medlem av solistensemblet, da han etter eget ønske valgte å slutte våren 2017.

Årets siste gjenoppsetning var *Cavalleria rusticana* og *Pagliacci*. Det ble et nokså dramatisk prøveforløp, da dirigenten som hadde ansvaret for innstuderingen måtte trekke seg etter

generalprøven. Sesongpremieren og alle de ni forestillingene ble overtatt av Antonino Fogliani. Igjen viste han seg som en mesterlig dirigent. Det var knyttet store forventninger til Norges nye store internasjonale operasanger, Lise Davidsen, som skulle gjøre sin sceniske debut med Nasjonaloperaen i rollen som Santuzza. Forventningene ble innfridd til gagns og vi fikk oppleve en forestillingsserie der hver kveld ble feiret som en begivenhet med stor entusiasme fra et fulltallig publikum.

I 2016 gjorde Barnekoret en stor innsats i *Tryllefloyten*, *Elysium*, *Turandot*, *War Requiem*, *Cavalleria rusticana* og *Pagliacci*, samt Nasjonalballettens nye versjon av *Nøtteknekkeren* og *Galla med Nasjonalballetten*. I tillegg kommer en rekke andre oppdrag og egne produksjoner tilrettelagt for unge utøvere som henvender seg til et ungt publikum. Våren 2016 satte de opp en dobbeltforestilling bestående av *Det store bankranet* og *Farlig oppdrag*, i samarbeid med Nordstrand Ungdomssymfoniorkester. Høsten 2016 presenterte de *Barnekoret synger Astrid Lindgren*, sammen med Musikk på Majorstuen skole. I 2016 besto Barnekoret av 80 gutter og jenter i alderen 5–17 år. De tilbyr et sterkt og mangfoldig pedagogisk tilbud og har en viktig betydning som formidler av operakunsten blant barn og unge, som blant annet er gjort mulig gjennom bidrag fra Color Lines lotterimidler.

Sesongen 15/16 innførte vi en ny konsertserie på Hovedscenen, som ble fortsatt i 16/17-sesongen. Våren 2016 bød på konserter med Vilde Frang, Janine Jansen, kammerkonsert med Leif Ove Andsnes og en resital med Bryn Terfel. I september fremførte Matthias Goerne Schuberts *Die Winterreise*. På kort varsel overtok Markus Hinterhäuser for Leif Ove Andsnes, som måtte melde avbud på grunn av sykdom. Pianisten Grigory Sokolov ga en bejublet solokonsert i 2015 og trakk igjen fullt hus høsten 2016. Med denne konsertserien er Operaen blitt en betydelig konsertarena i Oslo. Alle konsertene har vært godt besøkt og har resultert i et svært tilfredsstillende økonomisk resultat.

Høsten 2015 innledet vi et arbeid for å bedre arbeidsmiljøet i kompaniet, etter at det våren 2015 ble det avdekket utfordringer i samarbeidet mellom solistensemblet og den administrative ledelsen. Arbeidet pågikk i 15/16-sesongen og ble oppsummert våren 2016. Det resulterte i konkrete handlingspunkter og la et godt grunnlag for bedringen av arbeidsmiljøet.

I februar 2017 sammenfattet jeg overfor styret i DNO&B Nasjonaloperaens utvikling i perioden fra min tiltredelse i 2012 og frem til og med 2016. Hovedmålet har vært å øke aktiviteten på Hovedscenen med flere titler, flere forestillinger og ikke minst flere egenproduserte oppsetninger. Antall egenproduserte oppsetninger har økt med 50 %. Antall egenproduserte oppsetninger i Bjørvika-operaens fem første sesonger var 8 (2 i snitt per sesong), mens antall egenproduserte oppsetninger de siste fire sesongene er 13 (3 i snitt per sesong). Antall titler per sesong har steget fra 6–8 til 11–12, i tillegg til en økning i det totale antallet operaforestillinger på Hovedscenen.

Den totale økonomiske resultatforbedringen for Nasjonaloperaens virksomhet fra 2012 til 2016 har i sum vært betydelig. Blant annet har overflyttingen av produksjoner fra Scene 2 til Hovedscenen gitt høyere inntekter. Oppbyggingen av et repertoar som kan spilles ofte har båret frukter og muliggjort kostbare og risikofylte satsninger. Vi har aktivt jobbet med å effektivisere bruken av ensemblet og har oppnådd en vesentlig resultatforbedring ved ikke å fylle faste sangsoliststillinger etter kontraktsutgåelse eller pensjon.

Sist, men ikke minst, viser den positive mottakelsen som operaprogrammet er blitt møtt med av presse og publikum, en sterk kunstnerisk vekst. Sammen har vi posisjonert oss tydeligere i det internasjonale operamiljøet og fått en større plass i norsk kulturliv.

Per Boye Hansen,
Operasjef

TRYLLEFLØYTEN

5. JANUAR 2016 (PREMIERE 28. NOVEMBER 2015)

- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart
- ▷ Libretto: Emanuel Schikaneder, Gjendiktning av Per E. Fosser, bearbejdet av Alexander Mørk-Eidem
- ▷ Musikalsk ledelse: Thomas Søndergård
- ▷ Regi: Alexander Mørk-Eidem
- ▷ Scenografi: Christian Friedländer
- ▷ Kostymedesign: Maria Gyllenhoff
- ▷ Lysdesign: Ellen Ruge
- ▷ Musikalsk konseptutvikling: Atle Halstensen
- ▷ Elektronisk lydbilde: Fredrik Baden
- ▷ Medvirkende: Marius Roth Christensen / Thorbjørn Gulbrandsøy, Mari Eriksmoen / Denise Beck, Henning von Schulman / Jens-Erik Aasbø, Eir Inderhaug / Lina Johnson, Atle Antonsen / Bernt Ola Volungholen, Silvia Moi / Kari Ullsnes Kleiven, Eli Kristin Hanssveen / Ann-Helen Moen, Ingebjørg Kosmo / Hege Høisæter, Tone Kummervold / Maija Skille, Nils Harald Sødal / Kjetil Støa, Magne Fremmerlid / Ketil Hugaas / Natanael Uifalean, Thor Inge Falch / Henrik Engelsviken, Eirin V. Rognerud / Violetta Peschanskaya, Eline Benno Vaage / Ellen Sekulic, Viktoria Veronika Anchissi Jøner / Ava Line Shokooh, Morten Espeland / Operakoret, Operaorkestret og Barnekoret

ULYSSES VENDER HJEM

16. JANUAR

- ▷ Musikk: Claudio Monteverdi
- ▷ Libretto: Giacomo Badoaro
- ▷ Musikalsk ledelse: Alessandro de Marchi
- ▷ Regi: Ole Anders Tandberg
- ▷ Scenografi: Erlend Birkeland
- ▷ Kostymedesign: Maria Geber
- ▷ Lysdesign: Ellen Ruge
- ▷ Medvirkende: Christine Rice, Kresimir Spicer, David Hansen, Hagen Matzeit, Andrew Harris, Ann-Beth Solvang, Kari Kleiven, Ingebjørg Kosmo, Petter W. Moen, Halvor F. Melien, Mathias Gillebo, Marcell Bakonyi, Vigdis Unsgård, Hallvar Djupvik, Helge Rønning / Operaorkestret

LA TRAVIATA

22. JANUAR

- ▷ Musikk: Giuseppe Verdi
- ▷ Libretto: Francesco Maria Piave
- ▷ Musikalsk ledelse: Xian Zhang
- ▷ Regi: Tatjana Gürbaca
- ▷ Scenografi: Henrik Ahr
- ▷ Kostymedesign: Barbara Drosihn
- ▷ Lysdesign: Stefan Bolliger
- ▷ Dramaturg: Bettina Auer
- ▷ Medvirkende: Aurelia Florian, Atalla Ayan / Daniel Johansson, Yngve Søberg / Audun Iversen, Tone Kummervold, Désirée Baraula, Thorbjørn Gulbrandsøy, Ketil Hugaas / Aleksander Nohr, Espen Langvik, Jens-Erik Aasbø, Gabriel Birjovanu, Rolf Conrad, Pietro Simone / Operakoret, Operaorkestret

ELYSIUM

12. MARS (URFREMFORRELSE)

- ▷ Musikk: Rolf Wallin
- ▷ Libretto: Mark Ravenhill
- ▷ Musikalsk ledelse: Baldur Brönnimann
- ▷ Regi: David Pountney
- ▷ Scenografi/kostymedesign: Leslie Travers
- ▷ Lysdesign: Linus Fellbom
- ▷ Dramaturg for librettist: Mark Bradley
- ▷ Medvirkende: Lina Johnson, Eli Kristin Hanssveen, Hege Høisæter, Ketil Hugaas, Nils Harald Sødal, Anne Marie Andersen, Rolf Conrad, Aksel J.S. Rykkvin / Inga Lohne-Otterstad / Operakoret, Operaorkestret

LADY MACBETH FRA MTSENSK

1. APRIL

- ▷ Musikk: Dmitrij Sjostakovitsj
- ▷ Libretto: Aleksander G. Preiss
- ▷ Musikalsk ledelse: Alejo Perez
- ▷ Regi: Ole Anders Tandberg
- ▷ Scenografi: Erlend Birkeland
- ▷ Kostymedesign: Maria Geber
- ▷ Lysdesign: Ellen Ruge
- ▷ Medvirkende: Svetlana Sozdateleva, Alexey Kosarev, Magne Fremmerlid, Kjetil Støa, Hege Høisæter, Thor Inge Falch, Ketil Hugaas, Thorbjørn Gulbrandsøy, Jens-Erik Aasbø, Per Andreas Tønder, Tone Kummervold, Knut Skram, Kjerstin Løvdaal, Halvor F. Melien, Rolf Sostmann, Krzysztof Aureliusz Luczynski, Huw Reynolds, Szymon Kubiak, Gabriel Birjovanu / Operakoret, Operaorkestret / Samproduksjon med Deutsche Oper, Berlin

TURANDOT

30. APRIL (NYPRODUKSJON)

- ▷ Musikk: Giacomo Puccini
- ▷ Libretto: Giuseppe Adami, Renato Simoni
- ▷ Musikalsk ledelse: John Helmer Fiore / Terje Boye Hansen
- ▷ Regi: Andreas Homoki
- ▷ Scenografi: Wolfgang Gussmann
- ▷ Kostymedesign: Wolfgang Gussmann, Frauke Schernau
- ▷ Lysdesign: Franck Evin
- ▷ Medvirkende: Elizabeth Blancke-Biggs / Irina Rindzuner, Diego Torre / Henrik Engelsviken, Espen Langvik, Marius Roth Christensen / Thor Inge Falch, Thorbjørn Gulbrandsøy, Marek Lipok / Thor Inge Falch, Günes Guerle, Marita Sølberg / Eli Kristin Hanssveen, Halvor Melien, Krzysztof Aureliusz Luczynski / Barnekoret, Operakoret, Operaorkestret / Leieproduksjon fra Semperoper Dresden

FIGAROS BRYLLUP

11. JUNI

- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart
- ▷ Libretto: Lorenzo Da Ponte
- ▷ Musikalsk ledelse: Rinaldo Alessandrini
- ▷ Regi: Thaddeus Strassberger
- ▷ Scenografi/kostymedesign: Kevin Knight
- ▷ Lysdesign: Bruno Poet
- ▷ Medvirkende: Yngve Søberg / Davide Luciano, Nicole Heaston, Espen Langvik, Kari Kleiven, Ingeborg Gillebo / Angelica Voje, Ingebjørg Kosmo, Ketil Hugaas, Helge Rønning, Petter W. Moen, Øystein Skre, Vigdis Unsgård, Ingeborg Barstad, Désirée Baraula / Operakoret, Operaorkestret

ORFEUS OG EVRYDIKE

27. AUGUST (SAMARBEID MED NASJONALBALLETTEN)

- ▷ Musikk: Christoph Willibald Gluck
- ▷ Libretto: Ranieri de' Calzabigi
- ▷ Musikalsk ledelse: Rinaldo Alessandrini
- ▷ Regi/koreografi/scenografi: Jo Strømgren
- ▷ Kostymedesign: Bregje Van Balen
- ▷ Lysdesign: Stephen Rolfe
- ▷ Medvirkende: David Hansen, Vigdis Unsgård / Eli Kristin Hanssveen, Vera Talerko / Dansere fra Nasjonalballetten, Operakoret, Operaorkestret

WAR REQUIEM

10. SEPTEMBER (NYPRODUKSJON)

- ▷ Musikk: Benjamin Britten
- ▷ Libretto: Benjamin Britten etter latinske tekster og dikt av Wilfred Owen
- ▷ Musikalsk ledelse: Lothar Koenigs
- ▷ Regi: Calixto Bieito
- ▷ Scenografi: Susanne Gschwender
- ▷ Kostymedesign: Ingo Krügler
- ▷ Lysdesign: Michael Bauer
- ▷ Dramaturg: Ute Vollmar
- ▷ Medvirkende: Natalia Tanasii, Evan LeRoy Johnson, Johannes Kammler / Barnekoret, Operakoret, Operaorkestret / *Delvis leieproduksjon fra Theater Basel*

MADAMA BUTTERFLY

8. OKTOBER

- ▷ Musikk: Giacomo Puccini
- ▷ Libretto: Luigi Illica / Giuseppe Giacosa
- ▷ Musikalsk ledelse: Daniele Callegari
- ▷ Regi: Stephen Langridge
- ▷ Scenografi/kostymedesign: Alison Chitty
- ▷ Lysdesign: Chris Davey
- ▷ Medvirkende: Jung Nan Yoon / Hui He, Henrik Engelsen, Espen Langvik / Yngve Søberg, Ingebjørg Kosmo, Thor Inge Falch, Ludvig Lindström, Magne Fremmerlid / Jens-Erik Aasbø, Roald Nygård, Natanael V. Uifalean, Désirée Baraula, Kjersti Kongssund, Debra Knudsen, Kristin Rustad Høiseth, Randolph Walderhaug / Operakoret, Operaorkestret

COSÌ FAN TUTTE

17. NOVEMBER (NYPRODUKSJON)

- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart
- ▷ Libretto: Lorenzo Da Ponte
- ▷ Musikalsk ledelse: Karl-Heinz Steffens
- ▷ Regi: Jonas Corell Petersen
- ▷ Scenografi: Christian Friedländer
- ▷ Kostymedesign: Dicki Lakha
- ▷ Lysdesign: Ellen Ruge
- ▷ Medvirkende: Natalia Tanasii, Ingebjørg Gillebo, Davide Luciano / Gyula Orendt, Magnus Staveland, Eir Inderhaug, Luca Tittoto / Operakoret, Operaorkestret

CAVALLERIA RUSTICANA / PAGLIACCI

17. DESEMBER

- ▷ Musikk: Pietro Mascagni / Ruggero Leoncavallo
- ▷ Libretto: G. Targioni-Tozzetti og G. Menasci etter et skuespill av Giovanni Verga / Ruggero Leoncavallo
- ▷ Musikalsk ledelse: Antonino Fogliani
- ▷ Regi: Kasper Holten / Paul Curran
- ▷ Scenografi: Mia Stensgaard
- ▷ Kostymer: Anja Vang Kragh
- ▷ Lysdesign: Bruno Poet
- ▷ Medvirkende: **Cavalleria rusticana:** Lise Davidsen, Henrik Engelsen / Stefano La Colla, Ingebjørg Kosmo, Nikoloz Lagvilava, Vera Talerko **Pagliacci:** Mikhail Gubsky, Marita Sølberg, Yngve Søberg, Thorbjørn Gulbrandsøy, Rodion Pogossov / Operakoret, Operaorkestret / *Samproduksjon med Det Kongelige Teater, København*

**DET STORE BANKRANET,
FARLIG OPPDRAG,
SAMT KONSERTINNSLAG VED NORD-
STRAND UNGDOMSSYMFONIORKESTER**

17. FEBRUAR

- ▷ Musikk: Peter Maxwell Davies, Giuseppe Verdi, Camille Saint-Säens, Carl Maria von Weber
- ▷ Libretto: Peter Maxwell Davies
- ▷ Musikalsk ledelse: Steffen Kammler, Synnøve Hannisdal
- ▷ Regi: Gunnar Bergstrøm
- ▷ Koreografi: Nina Braathen
- ▷ Scenografi/kostymedesign: Kathrine Hysing, Grete Rustad
- ▷ Barnekorets leder: Edle Stray-Pedersen
- ▷ Medvirkende: Barnekoret, Nordstrand ungdomssymfoniorkester

RINGEN PÅ 80 MINUTTER

1. JUNI (NYPRODUKSJON)

- ▷ Musikk og libretto: Richard Wagner
- ▷ Musikalsk ledelse og lydkomposisjoner: Christian Eggen
- ▷ Regi: Stein Winge
- ▷ Kostymedesign/scenografi-konsept: Tine Schwab
- ▷ Lysdesign: Øyvind Wangensteen
- ▷ Medvirkende: Hege Høisæter, Magne Fremmerlid, musikere fra Operaorkestret og Oslo Sinfonietta

HANS OG GRETE

9. JULI / SCENE 2 (WORKSHOP)

- ▷ Musikk: Engelbert Humperdinck
- ▷ Libretto: Adelheid Wette etter eventyret i brødrene Grimms Kinder- und Hausmärchen
- ▷ Musikalsk ledelse: James Duddle
- ▷ Regi: Arild Helleland
- ▷ Medvirkende: Melanie Long, Amelie Aldner, Lona Mohr Villadsen, Mathilde Salmi Marjavara, Megan Cullen, Itziar M. Galdos, Emil Næshagen, John Green, Siv Misund, Christina Marcenkus, Jessica Ng, Faustine de Monès, Maayan Goldenfeld, Noam Katz, Noémi Utasi
- ▷ Lidal North International Opera Workshop

DRAMA QUEENS & KINGS!

9. JULI / SCENE 2 (WORKSHOP)

- ▷ Musikalsk ledelse: John Lidal
- ▷ Regi: Itziar M. Galdos
- ▷ Klaver: John Lidal, Bernhard Greter
- ▷ Medvirkende: Faustine de Monès, Rose Reinsnes, Eira Huse, Linsey Coppens, Silje Heggem, Liat Lidor, Inbal Milliger, Eric Olsen, Benedikte Sofie Ribe, Melanie Campbell, Trude Helen Binderø, John Green, Noam Katz, Hege Høisæter, Claire Weber, Megan Cullen, Rose Reinsnes, Maayan Goldenfeld
- ▷ Lidal North International Opera Workshop

**KHIO/OPERAHØGSKOLENS
AVGANGSFØRESTILLING**

15. MARS / SCENE 2

- ▷ Musikk: Richard Strauss, Giacomo Puccini
- ▷ Musikalsk leder: Gerhard Markson
- ▷ Regi: Susanne Øglænd
- ▷ Scenografi: Carle Lange
- ▷ Kostymedesign: Gjøril Bjørcke Sæther
- ▷ Lysdesign: Sverre Randin
- ▷ Medvirkende: Studenter fra Operahøgskolen Musikkhøgskolens symfoniorkester

**KHIO: OPERASTUDENTENE
MED STEFAN HERHEIM**

12. NOVEMBER / SCENE 2 (WORKSHOP)

- ▷ Regi: Stefan Herheim
- ▷ Medvirkende: Studenter fra Operahøgskolen

**KHIO: OPERASTUDENTENE
MED JACOPO SPIREI**

3. DESEMBER / SCENE 2 (WORKSHOP)

- ▷ Regi: Jacopo Spirei
- ▷ Medvirkende: Studenter fra Operahøgskolen

BALLETT

BALLETTSJEFENS ÅRSBERETNING

2016 var et inspirerende og krevende balletår, som bød på enkelte overraskelser. Det var imidlertid ingen overraskelse at det skulle bli et krevende år. Vi visste at vi måtte kutte kostnader som følge av de høye pensjonsforpliktelsene, og vi visste at vi denne gangen også måtte kutte i kunsten. Vi valgte å se det skjerpene i situasjonen. Istedenfor å se på hva som måtte kuttet fokuserte vi på hva som absolutt måtte beholdes: For oss handlet det om danserne, både når det gjaldt stillinger og et utfordrende repertoar, og om å verne nyproduksjonen – en ny Nøtteknekker!

Tidenes juleverksted

Hvorfor er det viktig å satse på noe så velkjent som *Nøtteknekkeren*, lur du kanskje? Produksjonen vi hadde var fra 1994, den var en publikumssuksess og danset inn ca. åtte millioner i billettinntekter hvert år. Samtidig vet vi at den for mange er det første møtet med dans og en rekrutteringsarena for både nye publikummere og fremtidens dansere – og da skal det skinne! Vi ønsket å tilby en klassiker som er laget av i dag og for vår tid og med en estetikk som er like god som det aller beste vi gjør – og det fikk vi. «Det var en stor suksess, og suksessen skyldtes den oppfinnsomme måten Boyadjiev og Bausor hadde frisket opp historien for et moderne publikum», mente magasinet *Dancing Times* om den nye versjonen, skapt av Nasjonalballettens egen danser og koreograf Kaloyan Boyadjiev og designer Jon Bausor. Vi fikk også tidenes teambuilding – eller juleverksted om du vil – med alle de fantastiske folka som viste hva de er gode for. I tre år jobbet de: systua, fargeriet, snekkerverkstedet, ballettskolen, ja, alle husets avdelinger. For meg står *Nøtteknekkeren* igjen som et bevis på det beste ved dette huset og hva vi sammen

kan få til. Derfor valgte jeg også å begynne denne beretningen med produksjonen som avsluttet året.

De tre pilarene

Vi planlegger vårt kunstneriske virke i sesonger, der en sesong er en høst og en vår, mens vi rapporterer per år. Det gjør at jeg i en beretning som dette forteller om to halve sesonger, ikke det som er tenkt som et kunstnerisk hele. Likevel viser årets produksjoner hvordan repertoaret vårt er lagt etter tre pilarer: klassikerne, det internasjonale nåtidsrepertoaret og nykreasjonene.

Som landets eneste klassiske kompani skal vi bære og løfte frem den klassiske arven. Dette er ingen påtvunget arv, men en vi er stolte av og elsker å arbeide med. Den klassiske teknikken er fundamentet og de klassiske ballettene er bærebjelkene i vårt reisverk. De fleste av våre klassiske ballettproduksjoner er fra 90-tallet og jeg ønsker en gradvis oppgradering av dem. *Nøtteknekkeren* er et eksempel på et slikt løft.

Mesternes mester George Balanchine

Planleggingen av et repertoar handler både om hva vi ønsker å tilby publikum og hva danserne våre trenger for å utvikle seg – som kunstnere og som de atletene de er. Jeg må gi dem nok tekniske utfordringer å bryne seg på. Der kommer koreografen George Balanchine inn. Hans neoklassiske dans er meget teknisk krevende. Samtidig er scenebildene enkle og lekke, uten kostbare kostymer og kulisser, noe som passet perfekt i et spareår. *Klassisk mesteraften: Balanchine* ble den styrkeprøven for kompaniet som jeg ønsket den skulle være, også mye takket være dem som ivaretar arven etter Balanchine: Søstrene Patricia og Colleen Neary var tilbake i Oslo, og disse

store Balanchine-fortolkerne innstuderte ballettene sammen med Sandra Jennings. Musikken – Tsjajkovskij og Stravinsky – ble strålende ivaretatt av Operaorkestret ledet av Andrea Quinn. En av årets store overraskelser var den publikumssuksessen denne forestillingen ble. Til tross for at vi selv holder Balanchines dans meget høyt, har det tidligere vært utfordrende å kommunisere og selge disse tidløse ballettene. Denne gangen, derimot, spredte lovordene seg i anmeldelser og sosiale medier – og salene fylte seg. Hele 90 % endte setebelegget på.

Utmerket seg i svart og hvitt

Nasjonalballetten har et helt spesielt forhold til den tsjekkiske koreografen Jiří Kylián. Opp gjennom årene har danserne strukket seg i møte med hans dans, og koreografiene hans har utviklet det norske publikumets oppfatning av dans. Vi er kompaniet med flest av hans balletter på repertoaret, og vi er blitt en internasjonal fanebærer av hans kunst. På våren så en helt spesiell forestilling dagens lys på Hovedscenen. Vi fikk danse alle seks av Jiří Kyliáns *Black & White*-balletter på én og samme kveld. Kombinasjonen av de seks er faktisk bare blitt vist en eneste gang tidligere, av Nederlands Dans Theater ved Salzburg-festspillene i Østerrike i 1991. Nå var det vår tur og danserne steg til oppgaven med stor dedikasjon og leverte så det holdt. Vi høstet meget gode anmeldelser i både inn- og utland, og den sterkeste anerkjennelsen kom i form en invitasjon til å danse denne forestillingen i den storstilte feiringen av koreograflegens 70-årsdag i Haag høsten 2017.

Perfeksjonistene Sol León og Paul Lightfoot

Også koreografduoen Sol León og Paul Lightfoot gjør oss bedre. Når disse to er her, bruker vi hver eneste muskel vi har – som dansere, som kompani og som hus. De har også fått en stor tilhengerskare blant det norske publikummet. Dermed var det på sin plass å åpne høstsesongen med en helaften bestående av deres verk. Veien frem til premieren ble ekstremt givende og ekstremt krevende. Deres dans, innsats og dyptpløyende arbeidsmetode får danserne til å utvikle seg. De jobbet beinhardt og resultatet ble at danserne fylte scenen med en helt egen

intensitet og nærvær. I møte med perfeksjonistene León og Lightfoot ble huset minnet på at godt nok i vår verden ikke er godt nok, men at vi alltid skal strekke oss mot det ypperste.

Et signaturverk i Berlin

Allerede i mitt søknadsbrev for å bli ballettsjef, skrev jeg om ønsket om å skape nye signaturverk for Nasjonalballetten. Målet er å kunne lage nye kreasjoner på Hovedscenen som etter hvert kan bli en del av et unikt repertoar og en signatur for kompaniet. Det har vi klart med *Ghosts – Ibsens Gengangere* av Marit Moum Aune og Cina Espejord, og i 2016 var første gang vi danset hele denne balletten på en scene i utlandet, rettere sagt Komische Oper i Berlin. Danserne ble møtt av bravorop, stående applaus og to fulle hus. «Kraftfulle og virtuose dansere fra Oslo i Komische Oper», lød den første anmeldelsen. For oss er det så viktig og riktig at det er med våre egne verk vi er etterspurt der ute, og premieren i Berlin var en merkedag i Nasjonalballettens historie.

Historien om en vannballett og oss

Senere på våren fylte et annet av våre signaturverk Hovedscenen i Bjørvika med vann og noen helt spesielle svaner. *A Swan Lake* av den briljante svenske koreografen Alexander Ekman hadde urpremiere i 2014, og siden det har den blitt en del av vår historie. Den er historien om huset vårt og menneskene her som gjør det umulige mulig hver eneste dag, f. eks. å finne ut hvordan man kan bygge et basseng som kan flyttes på og danses i og som kan fylles med 5000 liter vann. Våre dansere er fullblods scenedyr og det viste de til det fulle i vårens forestillinger. Ikke bare er de ballettdansere, men også skuespillere, og denne gangen spilte danserne alle rollene i forestillingen. Med ett hederlig unntak, og det er sopranen Elisabeth Teige som igjen feide inn på scenen og gjorde et utslettelig inntrykk som *The Diva*.

Anna Karenina

En del av satsningen på nye verk er det såkalte fortellingsprosjektet: ønsket om å fortelle historier med dans. Året startet med en for oss ny historie, nemlig Leo Tolstojs store roman *Anna Karenina*.

Christian Spuck skapte balletten *Woyzeck* for oss i 2011, og det var gjensidig kjærlighet mellom kompaniet og den tyske koreografen. – Kan vi ikke gjøre noe igjen, spurte jeg ham, og han fortalte om et prosjekt han jobbet med. Resultatet ble *Anna Karenina* som en koproduksjon mellom våre to kompanier, Ballet Zürich og Nasjonalballetten. Jeg mener at slik litteraturen kan beskrive dans, kan dansen i enkelte tilfeller beskrive litteratur, og det var akkurat det kunststykket han klarte. Historien og de sterke karakterene ble formidlet gjennom dans til musikk av Rakhmaninov og Lutoslawski, fremført av Operaorkestret og med Håvard Gimse på klaver, og med en renskåren dekorasjon og nydelige kostymer av Emma Ryott. Ikke minst utmerket danserne seg som de sterke historiefortellerne de er, særlig Eugenie Skilnand og Maiko Nishino, som alternerte i rollen som Anna Karenina. Den nyskapte balletten slo an hos publikum og snart var det ikke et sete å oppdrive. I vårt hus der planene legges år i forveien er det ikke lett å finne scenetid til å sette opp ekstraforestillinger, men akkurat denne gangen klarte vi å sette opp én ekstra forestilling og til sammen så nærmere 15 000 mennesker balletten *Anna Karenina*.

Danserne er vinnerne

7. mai skjedde et av mine stolteste øyeblikk som ballettsjef. Da debuterte Nasjonalballetten UNG med sin første forestilling som kompani. Året før hadde kompaniet for unge dansere fra 17 til 23 år blitt en realitet takket være støtte fra Talent Norge AS, Statkraft, Sparebankstiftelsen DNB og Skipsreder Tom Wilhelmsens stiftelse, men det var nå det gjaldt. På programmet sto tre urpremierer av henholdsvis Hege Haagenrud, Garrett Smith og kompaniets leder Kaloyan Boyadjiev, og *Evening Songs* av Jiří Kylián. Og som de danset! Det var da jeg skjønte at vi kan nå målet om å utvikle disse talentene, skape en god overgang mellom høyere utdanning og arbeid i et kompani – og skape selvstendige dansekunst-

ner. «Danserne er vinnerne», oppsummerte VG. Etter turneen til Haugesund, Stavanger og Larvik, som kom i stand takket være Norsk Tipping, var interessen for kompaniet så stor at vi kastet oss rundt for å lage en ny forestilling til høsten. Det ble *Romeo og Julie* av Patrick King sammen med breakerne i Kingwings Crew. Også den skulle ut på turné, til Bergen, Trondheim og Kristiansand, og denne turneen ble gjort mulig med støtte fra Statkraft. Premieredagen i Oslo nærmet seg og vi innså at forestillingen ikke kom til å bli ferdig. Den var rett og slett i utvikling og ikke noe vi ønsket å vise publikum som et ferdig produkt. I tillegg hadde vi en ny Romeo som hadde hoppet inn i rollen etter en skade. Det er en sjeldenhet i vår bransje og det sitter langt inne, men denne gangen valgte vi å gjøre om de tre forestillingene her i Operaen til prøveforestillinger og gi publikum pengene tilbake. Premierer ble i Grieghallen 30. september og da var det klart. Danserne har blitt møtt av en enorm entusiasme hvor enn de har vært, og kronen på verket er forestilling på Hovedscenen og turné til Madrid våren 2017.

Fremtidens dansere

Vår viktigste rekrutteringsarena for fremtidens dansere er Ballettskolen. I 2016 hadde de vel 120 elever fra 6 til 16 år. Målsettingen er å gi barna en grundig utdanning innen klassisk ballett. Dette skal vi gjøre gjennom et tilbud som holder et høyt nivå, også i internasjonal sammenheng. Hver ettermiddag og kveld trener de her i Operaen, og på våren hadde de sin egen elevforestilling på Scene 2. De er også uvurderlige i Nasjonalballettens forestillinger, og i 2016 var de med i *A Swan Lake* og den nye *Nøtteknekkeren*. Utenfor huset var de blant annet med på Halloweenfest med musikk fra Harry Potter med Oslo-Filharmonien og i forestillingen *Mareld* for unge nordiske dansere på Store Teatern i Göteborg. Ballettskolens elever deltar i og gjør det skarpt i ballettkonkurranser, og dette året deltok fem av

dem i den nordisk-baltiske ballettkonkurransen i Sverige, der en av dem kom til finalen. Skolen samarbeider med Oslo Kommune om ballettilbudet ved Ruseløkka skole. I 2016 så vi virkelig fruktene av vårt samarbeid med bachelorutdanningen i Klassisk ballett ved Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO). Studentene deltar i våre store, klassiske produksjoner, og det nære samarbeidet er høyt skattet av begge parter. Den oppsiktsvekkende nivåhevingen på KHiO gjør at Norge nå produserer noen av de fineste, unge danserne innen klassisk ballett i Europa. Så er også fire av avgangselevne rekruttert rett inn i Nasjonalballetten UNG fra høsten 2017. Det enhetlige løpet i rekruttering av norske, klassiske dansere er noe jeg kommer til å ha fokus på de neste årene: Fra Ballettskolen til KHiO, Nasjonalballetten UNG og til slutt Nasjonalballetten.

Utveksling og inspirasjon

Som tidligere nevnt var det en stor glede å ha breakerne i Kingwings i hus. De inspirerer oss – og vi dem. Nettopp denne gjensidige utvekslingen og inspirasjonen er bakgrunnen for at vi inviterer andre kompanier og kunstnergrupper hit. Samtidig er det en viktig del av det mangfoldige programmet vi ønsker å tilby publikum. Derfor er det avgjørende at våre huskoreografer, Jo Strømgren og Alan Lucien Øyen, ikke bare skaper med våre dansere, men også bringer sine kompanier og forestillinger til oss. I året som har gått har Jo Strømgren Kompani spilt Ibsens *A Doll's House* med amerikanske skuespillere, de har spilt en av sine største suksessforestillinger, *Hospitalet*, og norgespremierer på melodramaet *Viruset*. Alan Lucien Øyen og hans kompani winterguests skapte *Simulacrum*, som fikk sin urpremiere hos oss denne høsten. I denne forestillingen møtes den 75 år gamle flamencoleggen Shōji Kojima og vår egen danseren Daniel Proietto, og deres livshistorier flettes sammen med kabuki, flamenco og teater. For meg ble dette en av årets mest rørende forestillinger.

En annen samarbeidspartner gjennom mange år er Carte Blanche, og de gjestet oss med forestillingen *av Carte Blanche*, der danserne delte scenen med Motorpsycho og Susanna. Vi var også glade for at en av Norges eldste frigrupper, Stellaris Dansteater fra Hammerfest, feiret sine 35 år med forestilling på Scene 2 hos oss. Prøvesalen ble i juni fylt av femti elever fra Linderud skole, som fremførte forestillingen *Håndens kraft* som en del av samarbeidet vi har med Bydel Bjerke. Barna inspirerte oss med sin dedikasjon og glede. En annen som både inspirerte og inntok Prøvesalen, var vår egen solist Melissa Hough. Hun ønsket å bringe dansen nærmere publikum og skape noe sammen med sine kollegaer. Ikke bare koreograferte hun, men produserte også forestillingen *Preludes & Shadows*, som også var et folkefinansierings-prosjekt.

Alt vi gjør springer ut fra de fantastiske danserne vi har i Nasjonalballetten. I løpet av 2016 fikk de til fulle vist sine kvaliteter – som kunstnere og klassiske ballettdansere. I gallaforestillingen på våren fikk de lov til å briljere, leke og imponere, slik bare de kan. De er også en av de viktigste grunnene for at jeg i året som gikk valgte å si ja til et nytt åremål som ballettsjef. Jeg ønsker å utvikle dette kompaniet videre og legge til rette for at det blir skapt dans av høy kvalitet som gir opplevelser og betyr noe i menneskers liv. Det opplever jeg at vi gjorde i 2016, og ballettpublikummet fortsetter å strømme til Operaen. Setebelegget på de 80 ballettforestillingene på Hovedscenen endte på hele 95 %, og til sammen så 126 339 en av våre forestillinger.

Ingrid Lorentzen
Ballettsjef

GISELLE

28. JANUAR

(SESONGPREMIERE 14. NOVEMBER)

- ▷ Koreografi: Jean Coralli, Jules Perrot
- ▷ Musikk: Adolphe Adam
- ▷ Scenografi og kostymedesign: David Walker
- ▷ Lysdesigner: James F. Ingalls
- ▷ Gjestende prøveledere: Petusjka Broholm / Birgit Deharde / Cynthia Harvey

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Per Kristian Skalstad

- ▷ **Giselle:** Melissa Hough / Leyna Magbutay / Maiko Nishino
- ▷ **Albrecht:** Yoel Carreño / Ryoichi Hirano / Lucas Lima
- ▷ **Myrtha:** Samantha Lynch / Grete Sofie Borud Nybakken / Sonia Vinograd
- ▷ **Hilarion:** Scott Casban / Osiel Gouneo / Niklas Mattsson
- ▷ **Bonde Pas de Deux:** Miharuru Maki / Sae Hyun Kwon, Riccardo Ambrogi / Martin Dauchez /

- ▷ Nasjonalballetten
- ▷ Nasjonalballetten UNG
- ▷ Dansestudenter fra Kunsthøgskolen i Oslo
- ▷ Operaorkestret

ANNA KARENINA

NORGESPREMIERE 20. FEBRUAR

- ▷ Koreografi: Christian Spuck
- ▷ Musikk: Sergej Rakhmaninov / Witold Lutoslawski / Martin Donner / Sulkhan Tsintsadze / Iosep Bardanashvili /
- ▷ Scenografi: Christian Spuck / Jörg Zielinski
- ▷ Kostymedesign: Emma Ryott
- ▷ Lysdesign: Martin Gebhardt
- ▷ Videodesign: Tieni Burkhalter
- ▷ Gjestende prøveledere: Christian Spuck / Birgit Deharde

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Paul Connelly
- ▷ Pianist: Håvard Gimse
- ▷ Solist: Ingebjørg Kosmo

- ▷ **Anna Arkadjewna Karenina:** Maiko Nishino / Eugenie Skilnand
- ▷ **Alexej Alexandrowitsch Karenin:** Yoel Carreño / Ole Willy Falkhaugen / Dirk Weyershausen
- ▷ **Grev Alexej Kirrillowitsch Wronskij:** Douwe Dekkers / Silas Henriksen / Lucas Lima
- ▷ **Fyrstinne Darja Alexandrowna Oblonsjaka (Dolly):** Melissa Hough / Leyna Magbutay
- ▷ **Fyrst Stepan Arkadjewitsch Oblonski (Stiwa):** Yoel Carreño / Aarne Kristian Ruutu
- ▷ **Jekatarina Alexandrowna Schetescherbazkaja (Kitty):** Emma Lloyd / Grete Sofie Borud Nybakken
- ▷ **Konstantin Dmitijewitsch Ljewin (Kostja):** Andreas Heise / Silas Henriksen / Lucas Lima
- ▷ **Fyrstinne Betsy Twerskaja:** Emma Lloyd / Leyna Magbutay / Sonia Vinograd
- ▷ **Følge til Fyrstinne Betsy:** Riccardo Ambrogi / Osiel Gouneo / Marco Pagetti

- ▷ Nasjonalballetten
- ▷ Nasjonalballetten UNG
- ▷ Operaorkestret

MESTERAFTEN
KYLIÁN BLACK AND WHITE

PREMIERE 14. APRIL

NO MORE PLAY

- ▷ Koreografi/scenografi/Kostymedesign: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Anton Webern
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveledere: Patrick Delcroix, Sissel Westnes

PETITE MORT

(NORGESPREMIERE)

- ▷ Koreografi/scenografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart
- ▷ Kostymedesign: Joke Visser
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveledere: Roslyn Anderson, Elke Schepers

SARABANDE

- ▷ Koreografi/scenografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: J.S. Bach
- ▷ Elektronisk arrangement: Dick Heuff
- ▷ Kostymedesign: Joke Visser
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveleder: Patrick Delcroix

FALLING ANGELS

- ▷ Koreografi/scenografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Steve Reich
- ▷ Kostymedesign: Joke Visser
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveleder: Roslyn Anderson

Medvirkende:

- ▷ Perkusjonister: Arthur Cune, Jacob Goud, Michael de Roo, Peter de Vries/Arjan Roos

SWEET DREAMS

(NORGESPREMIERE)

- ▷ Koreografi/scenografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Anton Webern
- ▷ Kostymedesign: Joke Visser
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveleder: Elke Schepers

SECHS TÄNZE

- ▷ Koreografi/scenografi/kostyme: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart
- ▷ Lysdesign: Jiří Kylián (konsept), Joop Caboort (realisering)
- ▷ Tilpasning og ivaretagelse av lysdesign og scenografi: Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveledere: Roslyn Anderson, Urtzi Aranburu, Sissel Westnes

Medvirkende:

- ▷ Dansere fra Nasjonalballetten

A SWAN LAKE

SESONGPREMIERE 27. MAI

- ▷ Koreografi: Alexander Ekman
- ▷ Musikk: Mikael Karlsson
- ▷ Orkestrering: Mikael Karlsson, Michael Atkinson
- ▷ Scenografi: Alexander Ekman
- ▷ Kostymedesign: Henrik Vibskov
- ▷ Lysdesign: Tom Visser
- ▷ Lyddesign: Mikael Karlsson / Alexander Ekman
- ▷ Video/film: T.M. Rives
- ▷ Gjestende prøveledere: Alexander Ekman / Ana Maria Lucaciu

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Per Kristian Skaland

- ▷ Nasjonalballetten
- ▷ Operaorkestret

GALLA MED NASJONALBALLETTEN

PREMIERE 16. JUNI

CYGNE

- ▷ Koreografi: Daniel Proietto
- ▷ Musikk: Olga Wojciechowska
- ▷ Kostymedesign: Stine Sjøgren
- ▷ Lysdesign: Kristin Bredal
- ▷ Videodesign: Yaniv Cohen
- ▷ Gjestende prøveleder: Daniel Proietto

THE VERTIGINOUS THRILL OF EXACTITUDE

- ▷ Koreograf/scenografi/lysdesign: William Forsythe
- ▷ Musikk: Franz Schubert
- ▷ Kostymedesign: Stephen Galloway
- ▷ Gjestende prøveleder: Noah Gelber

SVANESJØEN, PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi: Marius Petipa, Lev Ivanov, Konstantin Sergejev, Anna-Marie Holmes
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij
- ▷ Scenografi og kostymedesign: Paul Andrews
- ▷ Lysdesign: John B. Read

TSJAJKOVSKIJ PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi: George Balanchine
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij
- ▷ Kostymedesign: Barbara Karinska
- ▷ Lysdesign: Paul Vidar Sævarang
- ▷ Gjestende prøveledere: Nanette Glushak

DA SAMTALEN HADDE DABBET AV (URPREMIERE)

- ▷ Koreografi, scenografi/kostyme- og lysdesign: Jo Strømgren
- ▷ Musikk: Ole Bull

DIANE OG ACTEON, PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi: Agrippina Vaganova
- ▷ Musikk: Cesare Pugni
- ▷ Lysdesign: Paul Vidar Sævarang
- ▷ Gjestende prøveleder: Felipe Eduardo Diaz Gomez

LE GRAND PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi/lysdesign: Christian Spuck
- ▷ Musikk: Gioachino Rossini
- ▷ Kostymedesign: Nicole Krahl
- ▷ Gjestende prøveleder: Christian Spuck

PLAYER (URPREMIERE)

- ▷ Koreografi/kostyme- og lysdesign: Daniel Proietto
- ▷ Musikk: Mikael Karlsson
- ▷ Video: Martin Flack

PICTURE PERFECT, PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi: Kaloyan Boyadjiev
- ▷ Musikk: Max Richter, Ólafur Arnalds
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne

MANON, PAS DE DEUX

- ▷ Koreografi: Kenneth MacMillan
- ▷ Musikk: J. Massenet, arr.: Martin Yates
- ▷ Scenografi: John-Kristian Alsaker
- ▷ Kostymedesign: Ingrid Nylander
- ▷ Lysdesign: Kristin Bredal
- ▷ Videodesign: Torbjørn Ljunggren

POLONAISE (FINALE FRA ARCIMBOLDO)

- ▷ Koreografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij, Franz Schubert
- ▷ Kostymedesign: Joke Visser
- ▷ Scenografi og lysdesign, Kees Tjebbes
- ▷ Gjestende prøveleder: Arlette von Boven

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Konferansier: Ingrid Lorentzen
- ▷ Musikalsk ledelse: Terje Boye Hansen
- ▷ Dansere fra Nasjonalballetten
- ▷ Nasjonalballetten UNG
- ▷ Operaorkestret
- ▷ Barnekoret

ORFEUS OG EVRYDIKE (SAMARBEID MED NASJONALOPERAEN)

SESONGPREMIERE: 27. AUGUST

- ▷ Regi/koreografi/scenografi: Jo Strømgren
- ▷ Musikk: Christoph Willibald Gluck
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Stephen Rolfe
- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Rinaldo Alessandrini

- ▷ Dansere fra Nasjonalballetten
- ▷ Operasolister
- ▷ Sangere fra Operakoret
- ▷ Operaorkestret

EN KVELD MED LEÓN OG LIGHTFOOT

PREMIERE 21. SEPTEMBER / HOVEDSCENEN

SAD CASE (NORGESPREMIERE)

- ▷ Koreografi/scenografi/kostymedesign: Sol León og Paul Lightfoot
- ▷ Musikk: Perez Prado, Alberto Dominguez, Ernesto Leucona, Rosalió Ramirez, Ray Baretto, Trio Los Panchos, Augustin Lara
- ▷ Lysdesign: Tom Bevoort
- ▷ Gjestende prøveleder: Bastien Zorzetto

SLEIGHT OF HAND (NORGESPREMIERE)

- ▷ Koreografi/scenografi/kostymedesign: Sol León og Paul Lightfoot
- ▷ Musikk: Philip Glass
- ▷ Lysdesign: Tom Bevoort
- ▷ Gjestende prøveledere: Menghan Lou / Sarah Reynolds / Myrthe van Opstal / Roger van der Poel
- ▷ Musikalsk ledelse: Per Kristian Skaland

SAME DIFFERENCE

- ▷ Koreografi/scenografi/kostymedesign: Sol León og Paul Lightfoot
- ▷ Musikk: Phillip Glass
- ▷ Lysdesign: Tom Bevoort
- ▷ Gjestende prøveledere: Jahn Magnus Johansen / Stefan Zeromski
- ▷ Musikalsk ledelse: Per Kristian Skaland

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Dansere fra Nasjonalballetten
- ▷ Operaorkestret

KLASSISK MESTERAFTEN BALANCHINE

PREMIERE 27. OKTOBER / HOVEDSCENEN

SERENADE

- ▷ Koreografi: George Balanchine
©The George Balanchine Trust
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij
- ▷ Lys: Perry Silvey, original lysdesign: Ronald Bates
- ▷ Gjestende prøveleder: Colleen Neary

- ▷ Medvirkende:
- Vals:** Maiko Nishino / Julie Gardette
- Russisk:** Melissa Hough / Sonia Vinograd

- Dark Angel:** Samantha Lynch / Georgie Rose
- Vals herre:** Philip Currell / Dirk Weyershausen
- Elegi:** Ole Willy Falkhaugen / Mark Wax

AGON

- ▷ Koreografi: George Balanchine
©The George Balanchine Trust
- ▷ Musikk: Igor Stravinsky
- ▷ Lys: Perry Silvey, original lysdesign: Ronald Bates
- ▷ Gjestende prøveleder: Sandra Jennings

- ▷ Medvirkende:
- Leyna Magbutay / Yolanda Correa
- Philip Currell / Dirk Weyershausen
- Whitney Jensen / Maiko Nishino

- Martin Dauchez / Sebastian Goffin
- Riccardo Ambrogi / Garrett Smith
- Douwe Dekkers / Shane Urton
- Miharu Maki, Julie Gardette

THEME & VARIATIONS

- ▷ Koreografi: George Balanchine
©The George Balanchine Trust
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij
- ▷ Kostymedesign: Holly Hynes, Mikael Melby
- ▷ Lys: Perry Silvey, original lysdesign: Ronald Bates
- ▷ Gjestende prøveleder: Patricia Neary

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Solo par: Melissa Hough / Whitney Jensen,
Yoel Carreño / Douwe Dekkers

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Andrea Quinn
- ▷ Nasjonalballetten
- ▷ Nasjonalballetten UNG
- ▷ Operaorkestret

NØTTEKNEKEREN

URPREMIERE 1. DESEMBER / HOVEDSCENEN

- ▷ Konsept: Kaloyan Boyadjiev og Jon Bausor
- ▷ Koreografi: Kaloyan Boyadjiev
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij
- ▷ Scenografi: Jon Bausor
- ▷ Kostymedesign: Jon Bausor og Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: James Farncombe

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Musikalsk ledelse: Andrew Grams / Peter Szilvay

- ▷ **Lille Clara:** Ine Esbensen / Aurora Stray-Pedersen
- ▷ **Store Clara:** Yolanda Correa / Melissa Hough / Leyna Magbutay / Julie Gardette
- ▷ **Prinsen:** Yoel Carreño / Martin Dauchez / Philip Currell / Douwe Dekkers
- ▷ **Drosselmeyer:** Ole Willy Falkhaugen / Aarne Kristian Ruutu / Andreas Heise

- ▷ Nasjonalballetten
- ▷ Nasjonalballetten UNG
- ▷ Operaorkestret
- ▷ Elever fra Ballettskolen
- ▷ Barnekoret

NASJONALBALLETTEN UNG VÅR 2016

URPREMIERE 7. MAI

DEPARTURES

- ▷ Koreografi: Garrett Smith
- ▷ Musikk: John Adams
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne
- ▷ Gjestende prøveledere: Patrick King

WE ARE SPECIAL

- ▷ Koreografi: Hege Haagenrud
- ▷ Musikk: Ryoji Ikeda
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne

PICTURE PERFECT

- ▷ Koreografi: Kaloyan Boyadjiev
- ▷ Musikk: Alva Noto og Ryuichi Sakamoto, Amon Tobin, Olafur, Arhalds, Max Richter
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne

EVENING SONGS (NORGESPREMIERE)

- ▷ Koreografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Antonin Dvořák
- ▷ Scenografi/ Kostymedesign: Walter Nobbe
- ▷ Lysdesign: Jennifer Tipton (original)
- ▷ Lys re-design: Kees Tjebbes
- ▷ Iscenesetter: Jeanne Solan
- ▷ Innstudering: Arlette van Boven
- ▷ Gjestende prøveledere: Arlette van Boven, Patrick King, Jeanne Solan

▷ Medvirkende: Nasjonalballetten UNG

NASJONALBALLETTEN UNG – ROMEO OG JULIE

PRØVEFORESTILLING: 23. SEPTEMBER / SCENE 2

- ▷ Koreografi/kostymedesign: Patrick King
- ▷ Musikk: Charles Gounod, Eli Kristin Hanssveen, Leif Jordansson, Franz Liszt, Sergej Prokofjev, RJD2 m.fl.
- ▷ Lysdesign: Paul Vidar Sævarang
- ▷ Lyddesign: Leif Jordansson
- ▷ Video: Jørund Langeeggen
- ▷ Gjestende prøveleder: Britta Oling

▷ Medvirkende: Eli Kristin Hanssveen / Kingwings Crew
▷ Nasjonalballetten UNG

BALLETTSKOLENS ELEVFORESTILLING

PREMIERE 20. APRIL / SCENE 2

POLKA

- ▷ Koreografi: Igor Shapovalov
- ▷ Musikk: Dmitrij Sjostakovitsj

CZARDAS

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Léo Delibes

TARZAN OG JANE

- ▷ Koreografi: Aranka Sestak
- ▷ Musikk: Harry Belafonte, Mr. Bombay, Richardo Drigo

SVANHILDES VARIASJON FRA COPPELIA, AKT 3

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Lio Delibes

VARIASJON FRA BONDE PAS DE DEUX, GISELLE, AKT 1

- ▷ Koreografi: Jean Coralli, Jules Perrot
- ▷ Musikk: Adolpe Adam

OVER FOTEN

- ▷ Koreografi: Igor Moiseyev
- ▷ Musikk: Polka fra Estland: Folkemusikk

TARANTELLA

- ▷ Koreografi: Sandra Wiesner
- ▷ Musikk: Trad

BAROKK OR NOT

- ▷ Koreografi: Richard Lessey
- ▷ Musikk: Antonio Vivaldi

KATTUNGENE

- ▷ Koreografi: Sandra Wiesner
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij

VARIASJON FRA RAYMONDA

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Alexander Glajunov

FRANZ VARIASJON FRA COPPELIA, 3. AKT

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Léo Delibes

VÅRSTEMNING

- ▷ Koreografi: Larissa Savenkova
- ▷ Musikk: Antonio Spadavecchia

VARIASJON FRA PAS DE TROIS FRA LE CORSAIRE

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Adolphe Adam

AURORAS VARIASJON FRA TORNEROSE

- ▷ Koreografi: Marius Petipa
- ▷ Musikk: Peter Tsjajkovskij

EN MIDTSOMMERNATTSDRØM

- ▷ Koreografi: Sandra Wiesner
- ▷ Musikk: Felix Mendelssohn-Bartholdy

SJØMANNSDANS

- ▷ Koreografi: Gro Ullner og Gro Gudim
- ▷ Musikk: Arthur Sullivan

RUNDT MOZART

- ▷ Koreografi: Sandra Wiesner
- ▷ Musikk: Wolfgang Amadeus Mozart / Johann Pachelbel

SUITE NO. 1

- ▷ Koreografi: Kumiko Hayakawa
- ▷ Musikk: Edvard Grieg

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Elever fra Ballettskolen
- ▷ Elever fra Ruseløkka skole

JO STRØMGREN KOMPANI: A DOLL'S HOUSE

PREMIERE 20. JANUAR / SCENE 2

- ▷ Regi/koreografi/scenografi: Jo Strømgren
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ lysdesign: Stephen Rolfe
- ▷ Lyddesign: Lars Årdal
- ▷ Medvirkende: Suli Holum, Trey Lyford, Leonard C. Haas, Mary Lee Bednarek, Pearce Bunting
- ▷ Co-produksjon mellom DNO&B, Jo Strømgren Kompani og FringeArts

CARTE BLANCHE: AV CARTE BLANCHE

PREMIERE 27. JANUAR / SCENE 2

- ▷ Koreografi: Carte Blanche
- ▷ Musikk: Motorpsycho, Susanna Wallumrød
- ▷ Coach: Per Roar
- ▷ Kostymedesign: Indrani Balgobin
- ▷ Lysdesign: Jens Sethzman
- ▷ Medvirkende: Carte Blanche

STELLARIS DANSTEATER: DÆR FASTLANDET FLYT

PREMIERE 25. FEBRUAR / SCENE 2

- ▷ Koreografi: Solveig Leinan-Hermo
- ▷ Musikk: Andreas Fliflet, Patrick Shaw Iversen
- ▷ Scenografi: Hilde Hauan Johnsen
- ▷ Lysdesign: Niels A. W. Jensen
- ▷ Medvirkende: Dansere fra Stellaris DansTeater

JO STRØMGREN KOMPANI: HOSPITALET

PREMIERE 5. APRIL / SCENE 2

- ▷ Regi/koreografi/scenografi/manus: Jo Strømgren
- ▷ Musikk: Haukur Morthens, Donizetti, J. S. Bach, Los Paraguayos, Nancy Sinatra, Jan Garbarek, Barry Adamson, Jørgen Knudsen
- ▷ Kostymedesign: Catrine Gudmestad
- ▷ Lysdesign: Stephen Rolfe
- ▷ Fotograf: Knut Bry
- ▷ Lyddesign: Lars Årdal, Ken Ruben Theodorsen
- ▷ Medvirkende: Guri Glans, Gunhild Aubert Opdal, Ingri Enger Damon

GRORUDDALEN BYDEL BJERKE: HÅNDENS KRAFT

URPREMIERE 9. JUNI / PRØVESALEN

- ▷ Kunstnerisk ansvarlig: Trude Mette Johansen
- ▷ Musikk: Jesper Holsten
- ▷ Visuelt design: Leif-Inge Leaban Fosén
- ▷ Lysdesign: Amund Bjerke

- ▷ Medvirkende:
- ▷ 50 elever fra Linderud skole 1.–10. trinn

PRELUDES AND SHADOWS

URPREMIERE 2. OKTOBER

- ▷ Koreografi: Melissa Hough
- ▷ Musikk: Dmitrij Sjostakovitsj
- ▷ Kostymedesign: Emma Hauge
- ▷ Lysdesigner: Ole Fredrik Trosdahl Iversen
- ▷ Foto: Panos Konstantinidis
- ▷ Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten
- ▷ Musikere: Catharina Chen, fiolin / Jie Zhang, piano

WINTER GUESTS: SIMULACRUM

PREMIERE 13. OKTOBER / SCENE 2

- ▷ Koreografi/tekst: Alan Lucien Øyen
- ▷ Koreografi: Soke Kanjuro Fujima
- ▷ Tekst: Andrew Wale
- ▷ Scenografi: Åsmund Færavaag, Andy Cavatorta
- ▷ Lysdesign: Martin Flack
- ▷ Lyddesign: Gunnar Innvær
- ▷ Medvirkende: Shôji Kôjima, Daniel Proietto, Andrew Wale

JO STRØMGREN KOMPANI: VIRUSET

PREMIERE 1. NOVEMBER / SCENE 2

- ▷ Konsept/regi/koreografi/scenografi: Jo Strømgren
- ▷ Kostyme: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Eirik Brenne Torsethaugen
- ▷ Lyddesign: Lars Årdal, Ola Erik Blæsterdalen
- ▷ Medvirkende: Vânia Doutel Vaz, Ivar Örn Sværriðsson, Mikkel Are Olsenlund, Dag Rune Sjøli
- ▷ Co-produsent: DNO&B, Bærum Kulturhus

NASJONALBALLETTEN TIL BERLIN

PREMIERE 7. APRIL

GHOSTS – IBSENS GENGANGERE

- ▷ Regi: Marit Moum Aune
- ▷ Koreografi: Cina Espejord
- ▷ Musikk: Nils Petter Molvær
- ▷ Scenografi: Even Børsum
- ▷ Kostymedesign: Ingrid Nylander
- ▷ Lysdesign: Kristin Bredal
- ▷ Video/film: Odd Reinhardt Nicolaisen
- ▷ Foto: Erik Berg
- ▷ Dukkemaker: Torill Næsheim
- ▷ Gjestende prøveleder: Marit Moum Aune
- ▷ Musikere: Nils Petter Molvær, Jan Bang
- ▷ Dansere fra Nasjonalballetten og Ballettskolen

NASJONALBALLETTEN UNG

FESTIVITETEN, HAUGESUND 20. MAI
STAVANGER KONSERTHUS 22. MAI
BØLGEN KULTURHUS, LARVIK 26. MAI

DEPARTURES

- ▷ Koreografi: Garrett Smith
- ▷ Musikk: John Adams
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne
- ▷ Gjestende prøveleder: Patrick King

WE ARE SPECIAL

- ▷ Koreografi: Hege Haagenrud
- ▷ Musikk: Ryoji Ikeda
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne
- ▷ Gjestende prøveleder: Hege Haagenrud

PICTURE PERFECT

- ▷ Koreografi: Kaloyan Boyadjiev
- ▷ Musikk: Alva Noto og Ryuichi Sakamoto, Amon Tobin, Olafur Arnalds, Max Richter
- ▷ Kostymedesign: Bregje van Balen
- ▷ Lysdesign: Unni Sanne

EVENING SONGS

- ▷ Koreografi: Jiří Kylián
- ▷ Musikk: Antonin Dvořák
- ▷ Scenografi/kostymedesign: Walter Nobbe
- ▷ Lysdesign: Jennifer Tipton (original)
- ▷ Lys re-design: Kees Tjebbes

- ▷ Iscenesetter: Jeanne Solan
- ▷ Innstudering: Arlette van Boven
- ▷ Gjestende prøveledere: Arlette van Boven, Patrick King, Jeanne Solan

- ▷ Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten UNG

NASJONALBALLETTEN UNG – ROMEO OG JULIE

GRIEGHALLEN, BERGEN 30. SEPTEMBER (URPREMIERE)
OLAVSHALLEN, TRONDHEIM 2. OKTOBER
KILDEN, KRISTIANSAND 4. OKTOBER

- ▷ Koreografi/kostymedesign: Patrick King
- ▷ Musikk: Charles Gounod, Eli Kristin Hanssveen, Leif Jordansson, Franz Liszt, Sergej Prokofjev, RJD2 m.fl.
- ▷ Lysdesign: Paul Vidar Sævarang
- ▷ Lyddesign: Leif Jordansson
- ▷ Video: Jørund Langeggen
- ▷ Gjestende prøveleder: Britta Oling

- ▷ Medvirkende:
- ▷ Eli Kristin Hanssveen / Kingwings Crew
- ▷ Nasjonalballetten UNG

NASJONALT UTTAK TIL NORDISK– BALTISK BALLETTKONKURRANSE I FALUN

18. MARS / SCENE 2

NORSK TIPPING ÅRSKONFERANSE 2016

12. APRIL / FOAJEEN

Utdrag fra EVENING SONGS og PICTURE PERFECT
Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten UNG

TALENT NORGE

20. APRIL / SENTRALEN

Utdrag fra EVENING SONGS, PICTURE PERFECT og WE ARE SPECIAL
Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten UNG

FRITT ORD

10. MAI / SCENE 2

Utdrag fra WE ARE SPECIAL
Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten UNG

SINTEF

10. JUNI / HOVEDSCENEN

Utdrag fra DEPARTURES
Medvirkende: Dansere fra Nasjonalballetten UNG

KONSERT

MUSIKKSJEFENS ÅRSBERETNING

Siden jeg tiltrådte mitt engasjement som musikksjef i august 2016, lå planleggingen og gjennomføringen av konsertene som ikke var med Operaorkestret, under operasjef Per Boye Hansens ansvarsområde, og blir derfor dekket i operasjefens beretning.

Orkestrets hovedaktivitet er som tidligere år å medvirke under ballett- og operaforestillinger. I 2016 sto orkestret overfor store og givende utfordringer, bl.a. i operaoppsetningene *Elysium* (urfremførelse, med musikk av Rolf Wallin) og Benjamin Brittens *War Requiem*. Videre hadde jeg selv gleden av å lede nyoppsetningen av Mozarts *Così fan tutte* i Jonas Corell Petersens regi. Orkestret medvirket også under ballettforestillingene *Anna Karenina*, *A Swan Lake*, *Nøtteknekeren* og *Klassisk mesteraften: Balanchine*, hvor Stravinskijs *Agon* inngikk i sistnevnte program.

Orkestret gjennomførte fire egne symfonikonserter i kalenderåret 2016. Mahlers 4. symfoni sto på programmet i den første konserten, hvor Marita Sølberg var sopransolist. Deretter spilte orkestret Mozarts *Sinfonia Concertante* med orkestrets egne Øyvind Bjorå og Juliet Jopling som solister, i tillegg til Schuberts store C-dur-symfoni. Høstens første konsert ble ledet av den unge Clemens Schuldt, og med Alexandra Dariescu som solist i Rakhmaninovs Paganini-variasjoner. På den siste konserten sto Sibelius' 2. symfoni og sanger av Grieg på programmet, og som ny musikksjef hadde jeg selv gleden av å dirigere. Her var husets egne sangere Espen Langvik og Vigdis Unsgård solister.

Det er gledelig å registrere at orkesterkonsertene får stadig bedre tilslutning fra publikum, og Operaorkestret ser ut til å ha bygget opp sin egen publikumsbase.

Aktiviteten av konserter på Scene 2 og 1. balkong har vært omfattende og holdt et høyt kunstnerisk nivå, ikke minst takket være Operaorkestrets egne kammerkonserter på lørdager, som har et stadig større og trofast publikum.

Karl-Heinz Steffens
Musikksjef

OPERAORKESTRET

ROTA/MAHLER

10. APRIL

▷ Medvirkende: Operaorkestret, Marita Sølberg *sopran*, Antonino Fogliani *dirigent*

MOZART/MENDELSSOHN/SCHUBERT

21. MAI

▷ Medvirkende: Operaorkestret, Øyvind Bjørå *fiolin*, Juliet Jopling *bratsj*, Rinaldo Alessandrini *dirigent*

LIGETI/RAKHMANNINOV/SCHUMANN

30. SEPTEMBER

▷ Medvirkende: Operaorkestret, Alexandra Dariescu *klaver*, Clemens Schuldt *dirigent*

GRIEG/SIBELIUS

22. OKTOBER

▷ Medvirkende: Operaorkestret, Vigdis Unsgård *sopran*, Espen Langvik *baryton*, Karl-Heinz Steffens *dirigent*VILDE FRANG OG KAMMERORKESTERET
ARCANGELO

6. FEBRUAR

▷ Medvirkende: Vilde Frang *fiolin*, Arcangelo, Jonathan Cohen *dirigent*

JANINE JANSEN

6. MARS

▷ Medvirkende: Janine Jansen *fiolin*, Alexander Gavrylyuk *klaver*LEIF OVE ANDSNES:
BRAHMS OG SCHUMANN

3. APRIL

▷ Medvirkende: Leif Ove Andsnes *klaver*, Sonoko Miriam Welde *fiolin*, Tabea Zimmermann *bratsj*, Clemens Hagen *cello*

VERDIS REQUIEM

22. MAI

▷ Medvirkende: Kringkastingsorkestret, Operakoret, Marita Sølberg *sopran*, Tone Kummervold *mezzosopran*, Marius Roth Christensen *tenor*, Jens-Erik Aasbø *bass*

BRYN TERFEL

12. JUNI

▷ Medvirkende: Bryn Terfel *bassbaryton*, Malcolm Martineau *klaver*GOERNE OG ANDSNES:
DIE WINTERREISE

11. SEPTEMBER

▷ Medvirkende: Matthias Goerne *baryton*, Markus Hinterhäuser *klaver*

GRIGORY SOKOLOV

16. OKTOBER

GJESTEKONSERTER

GÅSEHUD

23. OKTOBER

▷ Medvirkende: Kringkastingsorkestret, Det norske Solistkor, Désirée Baraula *mezzosopran*, barn fra Jeriko, Uranienborg og Slattum skoleOSLO WORLD MUSIC FESTIVAL:
MUITTUID ŠUOKŅA –
MINNENES MELODI

6. NOVEMBER / HOVEDSCENEN

▷ Medvirkende: Mari Boine med flere

MEISTERKONSERTEN 2016

20. NOVEMBER

▷ Medvirkende: Prisvinnere fra Landskappleiken i Vågå og Landsfestivalen i gammaldansmusikk i Gaupne
*Samarbeid mellom Den Norske Opera & Ballett og FolkOrg*OPERAORKESTRETS
LØRDAGSKONSERTER

BACH/BARTOK

16. JANUAR

▷ Medvirkende: Medlemmer fra Operaorkestret

BASSOMANIA!

14. MAI

▷ Medvirkende: Medlemmer fra Operaorkestret

FANFARE

29. OKTOBER

▷ Medvirkende: Medlemmer fra Operaorkestret

MOZART MED STEFFENS

26. NOVEMBER

▷ Medvirkende: Medlemmer fra Operaorkestret

KAMMERSERIEN

HÅVARD GIMSE

14. FEBRUAR

HEMSING OG FEDOROVA

20. MARS

▷ Medvirkende: Eldbjørg Hemsing *fiolin*, Anna Fedorova *klaver*

SANDRA LIED HAGA

25. SEPTEMBER

▷ Medvirkende: Sandra Lied Haga *cello*, Anna Fedorova *klaver*

RAGNHILD HEMSING / TOR ESPEN ASPAAS

27. NOVEMBER

▷ Medvirkende: Ragnhild Hemsing *fiolin*, Tor Espen Aspaas *klaver*RESITAL: GERICKE/FORSBERG
– JEG REISER IKKE ALENE

3. SEPTEMBER

▷ Medvirkende: Isa Katharina Gericke *sopran*, Bengt Forsberg *klaver*

RESITAL: MARI ERIKSMOEN / JIE ZHANG

30. OKTOBER / SCENE 2

▷ Medvirkende: Mari Eriksmoen *sopran*, Jie Zhang *klaver*BARNEKORET SYNGER
ASTRID LINDGREN

17. NOVEMBER

▷ Medvirkende: Barnekoret, musikere fra Musikk på Majorstuen skole og Barratt Due Musikk institutt

NORSK BAROKKORKESTER

MOZART/HAYDN/BACH

7. FEBRUAR / SCENE 2

▷ Medvirkende: Norsk Barokkorkester

KRAUSS/BOCCHERINI/HAYDN

17. APRIL / SCENE 2

▷ Medvirkende: Norsk Barokkorkester, Daniel Sepec *fiolin*, Kristin von der Goltz *cello*, Anna Starr *obo*, Trond Olaf Larsen *fagott*

OSLO KAMMERAKADEMI

HARMONIMUSIKK – ARTIGE BESETNINGER

21. FEBRUAR / SCENE 2

▷ Medvirkende: Oslo Kammerakademi

ALLE TIDERS HARMONIMUSIKK III

24. APRIL / SCENE 2

▷ Medvirkende: Oslo Kammerakademi

MOZART OG HANS VENNER I PRAHA

4. SEPTEMBER / SCENE 2

▷ Medvirkende: Oslo Kammerakademi

ROMANTISK FØRJUL

4. DESEMBER / SCENE 2

▷ Medvirkende: Oslo Kammerakademi

RIKSKONSERTENE: SLOTTET I SANDEN

8. NOVEMBER / SCENE 2

MARINEMUSIKKENS JULEKONSERT

10. DESEMBER / SCENE 2

1. BALKONG

SANGSOLISTENES
LØRDAGSKONSERTER

20. FEBRUAR–7. MAI (4 KONSERTER)
1. OKTOBER–5. NOVEMBER (2 KONSERTER)

PUBLIKUMSKORET

SYNG JULEN UT I OPERAEN
3. JANUAR / 2 KONSERTER

▷ Medvirkende: Publikumskoret, Kjerstin Løvdal *sopran*, Mads Wighus *baryton*, Milan Petrovic *klaver*, Marianne Oulie Wiik *dirigent*

SOMMER KOMMER!
5. JUNI

▷ Medvirkende: Publikumskoret, Ragnhild Motzfeldt og Kjetil Støa *solister*, Milan Petrovic *klaver*, Marianne Oulie Wiik *dirigent*

MUSIKKENS KRAFT
13. NOVEMBER

▷ Medvirkende: Publikumskoret, Ragnhild Motzfeldt og Huw Reynolds *solister*, Bjarne Sakshaug *klaver*, Marianne Oulie Wiik *dirigent*

SØNDAG MED NORGES
MUSIKKHØGSKOLE

21. FEBRUAR–8. MAI (3 KONSERTER)
2. OKTOBER–6. NOVEMBER (3 KONSERTER)
– 1. BALKONG

OSLO OPERAFESTIVAL –
OPERABONANZA

19. OKTOBER – 1. BALKONG

NYTTÅRSKONSERTER –
MUSIKK I FINNMARK

(4 KONSERTER)

▷ Medvirkende: Aleksander Nohr *baryton*, Ensemble Noor

DE TRE SUPERDAMENE

25.–27. MARS (4 FORESTILLINGER)

▷ Medvirkende: Kjerstin Løvdal, Tunde Gaspar, Ragnhild Motzfeldt, Helge Evju *klaver*

EVENTYRET OM WAGNERS RINGEN

24.–26. MARS (4 FORESTILLINGER) –
FORMIDLINGSSENTERET

▷ Medvirkende: Dag B. Ulseth

KONSERTKÅSERI OM HALFDAN KJERULF

25.–27. MARS (2 FORESTILLINGER) –
FORMIDLINGSSENTERET

▷ Medvirkende: Sara Aimée Smiseth

BALKONGKONSERTER /
SOMMER I OPERAEN

6.–21. JULI (10 KONSERTER)

KONSERT

GJESTEKONSERTER

SANGERMARATON

3. JULI – 1. BALKONG

▷ Medvirkende: Deltagere fra Lidal North International Opera Workshop

MARINEMUSIKKEN

3. JUNI–18. AUGUST (4 KONSERTER)
– OPERATAKET

KONSERT

TURNÉ

NYTTÅRSKONSERTER –
MUSIKK I FINNMARK

(4 KONSERTER)

▷ Medvirkende: Aleksander Nohr *baryton*, Ensemble Noor

ANDRE FORESTILLINGER

MATOMA I OPERAEN

12. FEBRUAR / FOAJEEN

MARIA MENA I OPERAEN

13. MARS / HOVEDSCENEN

INGEBJØRG BRATLAND I OPERAEN

17. APRIL / HOVEDSCENEN

OPERA HELE LANDET

24. APRIL / HOVEDSCENEN

NILS PETTER MOLVÆR

8. MAI / HOVEDSCENEN

SPRÅK- OG KULTURFESTIVALEN

14. MAI / HOVEDSCENEN

KRAFTWERK 3D:

AUTOBAHN
RADIO-ACTIVITY
4. AUGUST / HOVEDSCENEN

TRANS EUROPE EXPRESS
THE MAN-MACHINE
5. AUGUST / HOVEDSCENEN

COMPUTER WORLD
TECHNO POP
6. AUGUST / HOVEDSCENEN

THE MIX
TOUR DE FRANCE
7. AUGUST / HOVEDSCENEN

OSLO JAZZFESTIVAL

JAN GARBAREK GROUP
FEAT. TRILOK GURTU
14. OG 15. AUGUST / HOVEDSCENEN

HILDE LOUISE & KABA ORCHESTRA
15. AUGUST / HOVEDSCENEN

OBOS PÅ OPERATAKET

20. AUGUST (2 KONSERTER) / OPERATAKET

JETHRO TULL – THE ROCK OPERA

28. AUGUST / HOVEDSCENEN

MAGIC MOMENTS OF BURT
BACHARACH – NORSK BLÅSEENSEMBLE

2. SEPTEMBER / SCENE 2

EVA WEEL SKRAM – EN KVELD I OPERAEN

4. SEPTEMBER OG 18. OKTOBER / HOVEDSCENEN

ANNELI DRECKER OG
NOSO KAMMERORKESTER

2. OKTOBER / HOVEDSCENEN

RUNE LARSEN OG
TOR ENDRESEN I OPERAEN

30. OKTOBER / HOVEDSCENEN

SISSELS JUL

27. NOVEMBER (2 KONSERTER) / HOVEDSCENEN

THOMAS DYBDAHL I OPERAEN

18. DESEMBER (2 KONSERTER) / HOVEDSCENEN

ANNET

FORMIDLINGS- OG PUBLIKUMSAKTIVITETER

Den Norske Opera & Ballett tilbyr et vidt spekter av aktiviteter for læring og deltakelse for publikum i alle aldre, og særlig for barn og unge. Målet er å spre engasjement for og kunnskap om opera og ballett – og få nye publikummere.

OMVISNINGER

På en omvisning blir de besøkende kjent med institusjonen, Operaens arkitektur og husets visuelle kunst, og ikke minst opera og ballett. Vi inviterer til og skreddersyr omvisninger for både eksisterende og nye publikummere i alle aldre.

10 omvisere har utført 2272 omvisninger med 37 671 deltakere. Dette utgjorde et bruttobidrag på kr 2 827 978 kr.

INTRODUKSJONSFOREDRAG

I forkant av de aller fleste forestillinger og konserter på Hovedscenen tilbyr vi gratis introduksjonsforedrag. Formidlerne bruker ofte lyd og bilder når de leder publikum inn i den aktuelle operaen eller balletten.

25 302 publikummere deltok på 180 foredrag.

MINI-SERIEN

I Mini-serien blir barn fra fire til sju år kjent med en aktuell opera- eller ballettforestilling gjennom egen deltakelse sammen med profesjonelle utøvere. Forestillingene skapes og ledes av pianist og formidler Marianne

Oulie Wiik sammen med en sanger eller danser. *Mini-serien* 2016 besto av *Mini-Fløyter*, *Mini-Madama*, *Mini-Svaner* og *Mini-Nøtter*.

995 barn og voksne deltok på til sammen 20 Mini-forestillinger.

SKOLER OG BARNEHAGER

Formidlingsaktivitetene lar elevene bli kjent med opera og ballett, enten i Operaen eller på skolen.

Den kulturelle skolesekken er en viktig samarbeidspartner i arbeidet med skolene. I programmet *Møt Den Norske Opera & Ballett* får elever i alderen 10–12 år omvisning i Operaen, møter en kunstner og får prøve seg litt selv med sang, dans eller et instrument. Over 3700 barn og unge deltok i 2016 på ulike program i regi av Den kulturelle skolesekken i Operaen.

I **Musikkstund** og **Dansestund** blir 4–6-åringer kjent med ulike opera- eller ballett-eventyr. Barna synger, spiller og leker sammen med en musikk- eller dansepedagog i Operaen. 942 barn deltok i 2016 på til sammen 47 musikk- eller dansestunder.

I **Opera på timeplanen** får 50 femteklassinger en ukentlig operatime med sang og drama i ti uker, før sangene settes sammen til operafabelen *Funiculi Funiculà*, og fremføres på skolen av elevene og profesjonelle skuespillere, operasangere og musikere. Prosjektet tar 13 uker totalt, og i 2016 deltok hele 5. trinn ved Hallagerbakken skole.

995 barn og voksne deltok på til sammen 20 Mini-forestillinger.

Gjennom prosjektet **På tå hev** får ungdommer med engasjement og talent for moderne dans videreutvikle seg gjennom intensiv danse-trening. Etter workshop på skolen med DNO&Bs pedagoger får et knippe håndplukkede elever fra videregående skole sjansen til kyndig veiledning av ballettdansere og koreografer fra Nasjonalballetten.

Sjenerøs støtte fra Sparebankstiftelsen DNB gjorde det i 2016 mulig å tilby *På tå hev* i større deler av Norge, hvor over 2500 barn og unge fra over 30 skoler i Trøndelag, på Vestlandet og Østlandet fikk ta del i prosjektet. Avslutningsforestillingen ble vist på Scene 2 i desember, med koreografier av Kristian Alm, Anna Hop, Guro Rimeslått og Hagit Yakira.

Vi samarbeider med faglærerutdanningen i kunst og håndverk ved Høgskolen i Oslo og Akershus om å tilby noen av studentene **praksisplass** i formidlingsarbeid ved Operaen. Prosjektet startet opp høsten 2010 og har vært gjennomført hvert vårsemester siden.

Til sammen har flere enn 15 000 barn og unge tatt del i alt fra omvisninger og kunstnermøter til workshops på skolen eller i Operaen.

GÅSEHUD

I oktober gikk 180 barn, kringkastingsorkestret og Det Norske Solistkor sammen om en helaftens konsert på Hovedscenen. Barn fra 4. trinn på Jeriko, Uranienborg og Slattum skole sang utdrag fra kjente korverker på

originalspråket. Halvparten fikk også lære å spille fiolin, så de kunne spille med på enkle melodier i for eksempel Tsjajkovskijs *Nøtteknekkeren* og 1812-overtyre. Fauna Vokalkvintett sto for sangundervisningen, mens prosjektleder og fiolinist Berit Cardas sørget for fiolinopplæringen. Medvirkende var Désirée Baraula, solist i Nasjonaloperaen. *Gåsehud* var initiert av Oslo Kammermusikkfestival og støttet av Sparebankstiftelsen DNB.

OPERAENS UNGDOMS-AMBASSADØRER

Operaens ungdomsambassadører er en frivillig gruppe som arbeider for at ungdom i alderen 16–30 år skal føle seg «hjemme» i Operaen og bruke våre tilbud. Ungdomsambassadørene jobber med tilbudet Ung i Operaen. Her koster billetten 100/150 kr og ungdomsambassadørene har selv ansvar for salget i egne kanaler. I 2016 gjennomførte de et stort arrangement på Hovedscenen under en forestilling av *Tryllefloyten*, der alle i publikum var under 30 år. Billettene ble solgt på få dager og arrangementet fungerte meget godt. I tillegg var det Ung i Operaen-tilbud på 3. balkong ved premieren på *Anna Karenina* og på *En kveld med León & Lightfoot*, og på Scene 2 til lanseringsforestillingen av *Nasjonalballetten UNG* og *Romeo og Julie*.

25 302 personer deltok på

180 introduksjonsforedrag

PUBLIKUMSKORET

Operaens publikumskor er en sosial arena hvor man lærer å synge i kor og får innsikt i hvordan det er å være operakorist. Opptil 60 deltakere samles 10 kvelder, vår og høst, for å synge utdrag fra operarepertoaret i tillegg til tradisjonell kormusikk. Som del av *Jul i Operaen* holdt koret i januar familiekonserten *Syng julen ut*, med både tradisjonell julemusikk og korpartier fra kjente operaer, og med musikk av blant andre Mozart, Verdi og Denza. Solister var Kjerstin Løvdal og Mads Wighus, pianist var Milan Petrovic. I juni sang Publikumskoret sommeren inn med *Sommer kommer!*, også dette et lekent familiearrangement med en blanding av konsert, solistinnslag, sanglek og allsang. Musikk av Puccini, Gershwin og Grieg, i tillegg til tradisjonelle sommersanger. Solister var Ragnhild Motzfeldt og Kjetil Støa, pianist var Milan Petrovic.

Høsten 2016 inviterte vi bosatte flyktninger til å ta del i sangfellesskapet, i samarbeid med Kirkens Bymisjon og NAV bydel St. Hanshaugen. Konserten *Musikkens kraft* i november bød på sanger om vennskap og fred, i tillegg til utdrag fra blant annet *Orfeus og Evrydike*, og *Sound of Music*. Solister var Ragnhild Motzfeldt og Huw Reynolds, pianist var Bjarne Sakshaug. Marianne Oulie Wiik er kunstnerisk leder, samt konferansier, pianist og dirigent ved konserter.

PREMIERESAMTALER

I 2016 inviterte vi til samtaler i forkant av *Elysium*, *Turandot*, *Così fan tutte* og *War Requiem*, sistnevnte som del av Ultima-festivalen i samarbeid med Ultima Academy og Flyktninghjelpen. Under samtalene møtte publikum utøvere, det kunstneriske teamet, operasjef Per Boye Hansen og en eller flere eksterne gjester, som reflekterte over temaet den aktuelle produksjon belyste.

LØRDANS

På Lørdans kan du se utdrag fra premiereklare balletter og møte dansere, koreografer og ballettsjef Ingrid Lorentzen. I 2016 var Lørdansene knyttet til *Anna Karenina*, *Mesteraften Kyliän: Black & White*, *Nasjonalballetten UNG*, *En kveld med León og Lightfoot*, *Klassisk Mesteraften: Balanchine*.

LUNSJ MED KULTUR

Nasjonalballetten og Nasjonalballetten UNG viste utdrag fra premiereklare balletter for studenter og ansatte på Blindern, i foajeen på Universitetsbiblioteket. I 2016 danset de utdrag fra *Mesteraften Kyliän: Black & White*, *Klassisk Mesteraften: Balanchine*, *Nasjonalballetten UNG* og *Me Myself and I*.

SEMINAR

Vi samarbeider med Institutt for musikkvitenskap ved Universitetet i Oslo, om undervisnings- og seminartilbud som kan styrke operainteressen innenfor høyere utdanning. For andre år på rad arrangerte vi høsten 2016 studieemnet «Opera through the stage door», hvor 25 studenter tilbrakte en uke ved Operaen. De var til stede under prøvene på *Così fan tutte*, hadde egen undervisning og møter med det kreative teamet og fagpersoner tilknyttet produksjonen. Studentene ble også introdusert til ballettens verden gjennom forestillingen *Klassisk Mesteraften: Balanchine*, med introduksjon i forkant.

SAMARBEIDSPARTNERE

Våre samarbeidspartnere og deres gjester og ansatte deltar på omvisninger og kåserier i forbindelse med forestillinger. De får også foredrag og kurs, blant annet om scenetrenings- og presentasjonsteknikker. For våre samarbeidspartnere ble det holdt 35 omvisninger og kurs og 42 VIP-kåserier for til sammen 2314 personer.

PÅSKE I OPERAEN

Operaen holdt åpent hus med aktiviteter spesielt rettet mot familier og barn. Familieforestillingen *De tre Superdamene* ble fremført på 1. balkong, og i Formidlings-senteret kunne en høre både eventyr om Wagners *Ringene* og konsertkåseri om Halvdan Kjerulf, i tillegg til filmvisning av Margreth Olins bidrag til *Cathedrals of Culture*. I foajeen kunne små og store se kostymeutstilling, delta i Instagramkonkurranse eller gå på påskeeggjakt. I tillegg ble det holdt omvisninger for familier og øvrige besøkende.

SOMMER I OPERAEN

Operaen er åpen også om sommeren. På Hovedscenen kunne publikum oppleve *Figaros bryllup*, *Orfeus og Evrydike*, *Kraftwerk 3D*, *Oslo Jazzfestival* med både *Jan Garbarek Group* og *Hilde Louise & Kaba Orchestra*. På Scene 2 viste vi *Hans og Grete* og *Drama Queens & Kings!* (Lidal North International Opera Workshop). På 1. balkong ble det holdt balkongkonserter og Sangermaraton. I Formidlings-senteret viste vi filmene *Rare Birds* av T.M. Rives og utdrag fra *Cathedrals of Culture* av Margreth Olin. I foajeen sto det utstilt kostymer, og gjennom sommeren ble det holdt familieomvisninger og omvisninger for turister fra inn- og utland.

Lørdag 20. august inviterte OBOS til musikkfest på Operataket sammen med DNO&B. *OBOS på Operataket* lot 15 000 publikummere oppleve familiekonsert på dagtid med *Marcus og Martinus* og *Adèle*, og kveldskonsert med *Jarle Bernhoft* og *Veronica Maggio*.

KOSTYMESALG

Lørdag 27. august åpnet Operaen dørene for tiårets kostymesalg, med over 1000 kostymer fra både gamle og nyere forestillinger. De flotteste utgavene ble auksjonert bort via Blomquist Nettauksjon.

PRØVEROMMET OG SCENEROMMET

PRØVEROMMET

Prøverommet er en landsdekkende arena for kompetanseheving innenfor kostymefaget, som koordineres av DNO&B via Scenerommet.

STYRINGSGRUPPEN:

Elin Haraldsø (*Den Nationale Scene*)
Kari Helene Gryte (*Rogaland Teater*)
Anette Hellenes (*Det Norske Teatret*)
Lisbeth Lunke Berg (*Den Norske Opera & Ballett*)
Elbjørg H. Hanssen (*Hålogaland Teater*)
Trine Bjørhusdal (*Trøndelag Teater*)
Berit Lågeide Griffin og Per Ragnar Karlsen
(*leder/Den Norske Opera & Ballett*)

AKTIVITETER:

Ett nettbaserte kurs i Drakt- og motehistorie med to samlinger høsten 2016 (etterfulgt av en samling våren 2017 i Operaen) med til sammen 15 deltakere. Kurset er tilrettelagt for både læringer og ansatte i kostymefaget. Kursleder har vært Jorunn Sæter.

SCENEROMMET

Scenerommet er vårt ressurs- og kompetansesenter for opera-, ballett- og konsertproduksjon i Norge. Formålet er å styrke mulighetene for produksjon av musikk- og danseteater gjennom å bistå med kompetanse og utstyr. Scenerommet er en støttefunksjon tilrettelagt for et vidt spekter av produksjonsmiljøer innen opera og ballett, film, scene, media og utdanningsinstitusjoner.

I 2016 har vi bistått på følgende måte:

LEIETAKERE PRØVELOKALER:

Barratt Due Musikk institutt
East 15 Acting School
OscarsborgOperaen
Oslo Filharmoniske Orkester
Le Voci
Skala Operakor
Hege Haagensen
Royal Academy of Dance
Oslo Dance Seminar
Puroyoga
Salsademika
Heartbeat a/s
Opera Trøndelag
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester
Koret Diandre
Christiania Mannskor
Opera Østfold
Operaen i Kristiansund
Det Norske Solistkor
VocalArt
Oslo Fagottkor

LEIETAKERE TEKNISK UTSTYR:

Terje Kvam
Monster Entertainment

LEIETAKERE KOSTYMER:

Terje Kvam
Operaverket Buskerud
Kunsthøgskolen i Oslo
Kilden
Teaterkråkene
Bodø Ballettkompani
Monster Entertainment
Sandefjord Ballettskole
Operaverket Buskerud A/S
Eldbjørgs Ballettskole

LEIETAKERE NOTER:

Operaforeninga i Tromsø
Kulturelt initiativ

SAMARBEIDSPARTNERE OG ANNEN KOMMERSIELL VIRKSOMHET

Den Norske Opera & Ballett har et omfattende og mangfoldig samarbeid med virksomheter og organisasjoner i norsk samfunnsliv. I skandinavisk sammenheng er vi ledende på feltet, og dette samarbeidet gir et rekordstort bidrag til vår kunstneriske aktivitet.

Størst rolle spiller våre hovedsamarbeidspartnere som yter et betydelig årlig beløp. De benytter Operaens fasiliteter til møter og arrangementer, ofte med innslag fra våre kunstnere. Samarbeidet med alle partnerne dreier seg også om ulike kunstneriske prosjekter, og har ført til spennende nyvinninger som Nasjonalballetten UNG. Det er også veldig gledelig at et betydelig antall billetter selges gjennom våre samarbeidspartnere.

Vi takker alle samarbeidspartnere for deres betydelige tilskudd til utviklingen av vår virksomhet og utøvelsen av vårt samfunnsoppdrag.

SAMARBEIDSPARTNERE I 2016:

HOVEDSAMARBEIDSPARTNERE:

DET NORSKE VERITAS
DNB
OBOS
PWC
STATKRAFT
VOLVO CAR NORWAY
COLOR LINE

SAMARBEIDSPARTNERE:

MILLS
NORSK TIPPING
RADISSON BLU PLAZA HOTEL

PROSJEKTPARTNERE:

CONOCO PHILLIPS
DANSKE BANK
UMO

PARTNERE MED SÆRSKILT AVTALE:

HATHON HOLDING
KISTEFOS

En spesiell takk til Talent Norge, Sparebankstiftelsen DNB, Statkraft, Norsk Tipping og Skipsreder Tom Wilhelmsens stiftelse for bidraget til Nasjonalballetten UNG

For 2016 utgjorde inntektene fra samarbeidsprogrammet ca. 20 millioner kroner

ARRANGEMENTER:

Forestillingene og den unike arkitekturen gjør Operaen til en spennende ramme for ulike arrangementer.

ARRANGEMENTENE I OPERAEN ER:

- ▷ I regi av våre samarbeidspartnere.
- ▷ Nasjonale og internasjonale kongresser for å utvikle Oslo og Norge som destinasjon og turistmål.
- ▷ I regi av offentlige myndigheter, samfunnsinstitusjoner og organisasjoner.

Det ble gjennomført 46 større arrangement og konserter og ca. 250 mindre arrangementer og møter.

Totalt antall deltakere var omlag 74 000. Inntekten var ca. 13,5 millioner kroner.

OPERABUTIKKEN

Eies og drives av Den Norske Opera & Ballett, og har som mål å gi publikum en enda bedre totalopplevelse. Operabutikkens omsetning var på drøyt 3,6 millioner kroner eks. mva.

ORGANISASJONEN

Som Norges største musikk- og scenekunstinstitusjon er Den Norske Opera & Ballett også en stor arbeidsplass. Ansatte i drøyt 40 ulike yrkesgrupper og fra rundt 40 nasjoner utgjør 598,26 årsverk. Her arbeider orkestermusikere, sangere og regissører side om side med snekkere, skomakere, regnskapsførere og sceneteknikere. De fordeler seg mellom Nasjonalballetten, Nasjonaloperaen, Opera-orkestret, Operakoret, Barnekoret, Ballettskolen, verksteder, sceneseksjonen og administrasjonen.

STYRET

Anne Karine Tanum *styreleder*
Jan Petersen *nestleder*
Päivi Kärkkäinen *styremedlem*
Harald Espedal *styremedlem*
Monica Siv Salthella *styremedlem*
Louise Bothner-By *vara styremedlem*
Rasmus Hagerup Heggdal *styremedlem, representant for ansatte, kunstnerisk*
Marit Brekke *styremedlem, representant for ansatte, øvrige*
Markku Salonen *observatør, representant for ansatte, kunstnerisk*
Jan-André Strand *observatør, representant for ansatte, øvrige*
Espen Langvik *vara styremedlem, representant for ansatte, kunstnerisk*
Bo Elley *2. vara styremedlem, representant for ansatte, kunstnerisk*
Janicke Lee Tombre *vara styremedlem, representant for ansatte, øvrige*
Henrik Celius *2. vara styremedlem, representant for ansatte, øvrige*

LEDELSE

Nils Are Karstad Lyso *administrerende direktør*
Per Boye Hansen *operasjef*
Ingrid Lorentzen *ballettsjef*
Karl-Heinz Steffens, *musikksjef*
Andreas Norvik *CFO*
Kenneth Fredstie *markeds- og kommunikasjonsdirektør*
Karl Hanseth *teknisk direktør*

STAB TIL ADM. DIREKTØR

Kari-Anne Amundsen *ass. til adm. direktør*

PLANAVDELINGEN

Øyvind Lunestad *plansjef*
Heidi Martinsen *systemkonsulent/ass. plansjef*

NASJONALBALLETTEN

Ingrid Lorentzen *ballettsjef*
Richard Suttie *ass. ballettsjef*
Jahn Magnus Johansen *ass. ballettsjef (perm)*

Helle Sørbye Larsen *sjefsprodusent*
Christopher Kettner *ass. ballettsjef*
Martin Vedel *ballettmester (eng)*
Hedda Staver Cooke *ballettmester*
Svetlana Ballester Akimova *ballettmester (vikar)*
Yoshifumi Inao *ballettmester (vikar)*

PRODUSENTER

Anette Edmunds *produsent*
Michaela Cejka *produsent*

ADMINISTRASJON

Siri Karine Bjerknes *ressursplanlegger korttid*
Lauren Hauser *ressursplanlegger langtid*
Linn Korssjøen *administrasjonskonsulent*
Carina Scherman *administrasjonskoordinator*
Inga Lotte Nordbye *ass. for ballettsjefen*
Per Kristian Skallstad *dirigent*

NASJONALBALLETTENS HELSETJENESTER

Gordon Craig *osteopat*
Lisbeth Hasslan Bischoff *fysioterapeut*

Rune Steen *akupunktør/massasjeterapeut*
Anne Cecilie Johnsen *fysioterapeut (vikar)*

BALLETTREPETITØRER

Milan Petrovic *ballettrepitør*
Andrey Podborskiy *ballettrepitør*
Charles Rinaudo *ballettrepitør*
Zelina Sannum *ballettrepitør*
Yoko Toda *ballettrepitør*

KOREOGRAFIHUSET

Lars Kolstad *prosjektleder*

BALLETTSKOLEN

Knut Breder *leder av Ballettskolen*
Irene Kantardjiev *ballettskolesekretær*
Jörg Wiesner *produsent, ballett*
Gro Gudim *ballettpedagog*
Kumiko Hayakawa *ballettpedagog*
Richard Lessey *ballettpedagog*
Christo Manikov *ballettpedagog*
Larissa Savenkova *ballettpedagog*
Aranka Sestak *ballettpedagog*
Zoltan Szolnoki *ballettpedagog (perm)*
Sandra Beaurain Wiesner *ballettpedagog*
Claudia Iftime *ballettrepitør*
Orlin Kantardjiev *ballettrepitør*
Roger Thierry Matte *ballettrepitør*
Olga Nødtvedt *ballettrepitør*
Milan Petrovic *ballettrepitør*
Zelina Sannum *ballettrepitør*
Hanne Letelier *fysioterapeut (eng)*

NASJONALBALLETTEN

Kristian Alm
Paulo Arrais *(perm)*
Riccardo Ambrogi *(eng)*
Victoria Francisca Amundsen *(perm)*
Alberto Terrero Ballester
Kári Freyr Björnsson
Kaloyan Boyadjiev
Thea Gudim Breder
Yoel Carreño
Georgina Rose Connolly *(vikar)*
Clair Constant
Yolanda Correa
Lindsay Heggdal
Philip Currell
Luca Curreli *(vikar)*
Martin Dauchez
Douwe Dekkers
Cina Espejord
Ole Willy Falkhaugen
Helge Freiberg *(vikar)*
Julie Gardette
Francesca Golfetto Høye
Osiel Gouneo *(perm)*
Sonia Vinograd Guidotti
Andreas Heise
Silas Henriksen
Melissa Hough
Per Andreas Bach Hovdal
Yoshifumi Inao
Whitney Elizabeth Jensen *(vikar)*

Natasha Jones Dale *(perm)*
Assal Vivian Koohnavard *(vikar)*
Celine Kraal *(perm)*
Sae Hyun Kwon *(vikar)*
Jørund Langeggen
Emma Lloyd
Lucas Lima *(vikar)*
Samantha Lynch
Leyna Magbutay
Miharu Maki
Marchela Marinova *(vikar)*
Gakuro Matsui *(perm)*
Niklas Mattsson
Klara Mårtensson
Lisa Nielsen
Nae Nishimura *(vikar)*
Maiko Nishino
Chihiro Nomura *(perm)*
Grete Sofie Borud Nybakken
Marco Pagetti
Roberth Refling
Caroline Roca
François Rousseau
Aame Kristian Ruutu
Cristiane Sá
Eugenie Skilnand
Sofia Skjønneberg *(perm)*
Garrett Smith
Camilla Spidsøe Cohen
Kristian Støvind *(perm)*
Kathryn Walsh Thomas
Christine Thomassen *(perm)*
Shane Urton *(vikar)*
Mark Wax
Dirk Weyershausen
Stine Østvold Aamodt

Natasha Jones Dale *(perm)*
Assal Vivian Koohnavard *(vikar)*
Celine Kraal *(perm)*
Sae Hyun Kwon *(vikar)*
Jørund Langeggen
Emma Lloyd
Lucas Lima *(vikar)*
Samantha Lynch
Leyna Magbutay
Miharu Maki
Marchela Marinova *(vikar)*
Gakuro Matsui *(perm)*
Niklas Mattsson
Klara Mårtensson
Lisa Nielsen
Nae Nishimura *(vikar)*
Maiko Nishino
Chihiro Nomura *(perm)*
Grete Sofie Borud Nybakken
Marco Pagetti
Roberth Refling
Caroline Roca
François Rousseau
Aame Kristian Ruutu
Cristiane Sá
Eugenie Skilnand
Sofia Skjønneberg *(perm)*
Garrett Smith
Camilla Spidsøe Cohen
Kristian Støvind *(perm)*
Kathryn Walsh Thomas
Christine Thomassen *(perm)*
Shane Urton *(vikar)*
Mark Wax
Dirk Weyershausen
Stine Østvold Aamodt

NASJONALBALLETTEN UNG

Kaloyan Boyadjiev *Leder Nasjonalballetten UNG/danser*
Anette Antal
Ada Marthine Marthinsen
Marin B.B. Motte Jalut
Kenji Wilkie
Bart Engelen
Embla Skogedal Bergerud
Idun Sofie Landgraff Bækken
Ricardo Castellanos
Anais Touret
Elis Nyström Räätäri
Jonathan Olofsson

NASJONALOPERAEN

Per Boye Hansen *operasjef*
Alma Nedreliid *ass. operasjef*
Marit Wathne Jacobsen *leder artistengasjement*
Kari Eikli *ass. kunstn. ledelse, vikar*
Pål Christian Moe *kunstnerisk rådgiver*
Sigmund Jaang *konsertprodusent*
Anita Dahlström *ressursplanlegger*
Solveig Riiser *ressursplanlegger (perm)*
Tove Bagroen *turnékonsulent*
Camilla Edjassen *koradministrator*

Steinar Svendsen *korinspisient*
Helle Christoffersen *ekstra medarbeider koradm./barnekor*

PRODUKSJON / REGI

Per Berthold Larsen *sjefprodusent*
Henrik Celius *produsent*
Maria Costa *produsent*
Jan Helge Trøen *produsent*
Hilde Andersen *regissør*
Heidi Bruun Nedregaard *regissør*
Victoria Bomann-Larsen *regissør (perm)*
Gudrun Glette *regissør*

SANGSOLISTER

SOPRAN

Eli Kristin Hanssveen
Marita Sølberg

MEZZOSOPRAN

Ingebjørg Kosmo
Tone Kummervold

TENOR

Marius Roth Christensen
Henrik Engelsviken
Thor Inge Falch
Thorbjørn Gulbrandsøy

BARYTON

Espen Langvik
Yngve Søberg

BASS

Jens-Erik Aasbø

SOLISTPRAKTIKANTER

Désirée Baraula
Vigdis Unsgård
Ludvig Lindström
Vera Talereko-Mihailova

OPERAKORET

David Maiwald *kormester*

SOPRAN

Ingeborg Barstad
Thale Bergsaune
Nanna Maria Cortes
Tunde Gaspar *(vikar)*
Sabine Gross *(perm)*
Kristin Rustad Høiseth
Clara Jacobsen
Helene Jarlsrud
Debra Friedman Knudsen
Kjersti Kongssund
Kjersti Løvdal *(vikar)*
Oksana Myronchuk
Erzsébet Rajta
Evelyn Monica Rosèn
Tatjana Stanislavljevic
Cecilie Cathrine Ødegården

ALT

Anne-Marie Elena Andersen
 Diana L. Ardelean
 Anne Baensch
 Elsa Susanna Dalsgaard
 Zuzanna Foremska
 Charlotta Fresk
 Kari Lise Høgseth (*perm*)
 Ingunn Kilen (*vikar*)
 Ivana Milasinovic
 Sigrid Ohlsson (*perm*)
 Katarina Wikstrøm
 Valeska Zürn
 Tone Kristin Aasen

TENOR

Gabriel Birjovanu
 Trond Bjerkholt
 Nicholas Cotellessa
 Eusebiu Cristea (*perm*)
 Ørjan Hinna (*vikar*)
 Ivan Kruljac (*vikar*)
 Marek Lipok
 Krzysztof Aureliusz Luczynski
 Matthew Mark Marriott (*perm*)
 Huw William Reynolds
 Jon Bjørnar F. Sandve
 Knut Schøning
 Rolf Sostmann
 Thomas Flodin

BASS

Rolf Conrad
 Florin Demit
 Bo Elley
 Stevica Krajcinovic
 Szymon Kubiak
 Petteri Lehikoinen
 Simbotenau Florin Mihai
 Markku Salonen
 Pietro Simone
 Øystein Skre
 Natanael Vasile Uifalean
 Andreas Winther (*vikar*)

BARNEKORET

Gunnar Bergstrøm *produsent/regissør*
 Edle Stray-Pedersen *barnekorets leder*
 Marianne Willumsen Lewis *sangpedagog*

MUSIKALSK INNSTUDERING

Boris Schäfer *studieleder*
 Tore Dingstad *studieleder*
 Leiv Amundsen *repetitor*
 Kalle Kuusava *repetitor (perm)*
 Markus Kvits *repetitor*

Bjarne Sakshaug *repetitor*
 Julia Strelchenko *repetitor (perm)*
 Andrea Secchi *repetitor*
 John Lidal *repetitor (perm)*
 Gabor David Nagy *repetitor (vikar)*

TEKST / SUFFLI

Katrine Hansteen *leder tekst og suffli*
 Ellen Helene Kvien *sufflør*
 Siv Iren Misund *sufflør*
 Charlotte Angoline Sager *sufflør*
 Hanna Trondalen Høyem *sufflør (vikar)*

MUSIKK

Karl-Heinz Steffens *musikksjef*
 Håvard Vegge *orkesteradministrator*
 Gunnar Larsen *ressursplanlegger orkester*
 Lotte Rasmussen Gordon *orkesterregissør*
 Matthieu Lescure *orkesterregissør*
 Knut Lassen *podieinspisient*
 Bjørn Jansson *podieinspisient*
 Kari Noodt Poppe *leder note- og musikkbiblioteket*
 Nils Atle Bjørcke Strøm *notearkivar*
 Einar Winther *notearkivar*
 Terje Lerstad *notearkivar*

1. FIOLIN

Øyvind Bjørå *1. konsertmester*
 Catharina Chen *1. konsertmester (perm)*
 Kreeto-Julia Heikkilä (*vikar*)
 Dominic Griffiths *2. konsertmester*
 Eva Stalheim *2. konsertmester (vikar)*
 Maciej Frajczyk *2. konsertmester*
 Odd Hannisdal
 Gunnar Ihlen
 Fred-Henrik Aase
 Pia Nadine Jacobsen
 Elisabeth Belfrage Nesse
 Elin Fainberg
 Ilka Stocker (*perm*)
 Madelene Berg (*vikar*)
 Karoline Hille (*perm*)
 Marianne Hustad
 Chen Xie
 Bjørn Petersen
 Edward Daniel

2. FIOLIN

Kjell Tomter
 Astrid Kirschner
 Sunniva Tomter (*perm*)
 Thomas Backofen
 Yukiko Mikami
 Rasmus Heggdal
 Ragnfrid Bogen

Anna Skogman
 Sunniva F. Oftedahl
 Nils Thore Røsth
 Benedikt Wiedmann
 Hannah Wilder
 Anni Odenhall
 Siv Grønlie (*vikar*)
 Margrete Pettersen (*vikar*)

BRATSJ

Juliet Jopling
 Aine Suzuki
 Mark Tukh
 Maria Syre Mjøhus (*perm*)
 Øyvind Plassen
 Hanne Søbye
 Johannes Sykora
 Witold Serafin
 Marek Bugajski
 Truls Carlsborg Bernhardsen
 Ai Kanda Engelshaug Akutsu (*perm*)
 Lars Örjan Bryngelsson
 Guro Saastad (*vikar*)
 Lukas Pfeiffer (*vikar*)

CELLO

Jan Koop
 Åsne Volle
 Gustavo Tavares
 Vojtech Novák
 Marit Bekken
 Juhani Kaasinen
 Hanna Kilpinen (*perm*)
 Heini Laankoski (*perm*)
 Erlend Habbestad
 Ulrikke Henninnen (*vikar*)

KONTRABASS

Christian Mortensen
 Patrick Wilder
 Torbjörn Göransson
 Frank Nesse
 Danijel Petrovic
 Vera Savolainen
 Nicholas Chalk
 Karol Ciesluk
 Eric Nilsson (*vikar*)

HARPE

Kjersti Beate Vindal (*perm*)
 Elen Hydref Thomas (*vikar*)

FLØYTE

Vivian Ellefsen
 Frauke Oesmann
 Helen Magnusson

Karin Heistø Kittelsen

PICCOLO

Karin Heistø Kittelsen
 Helen Magnusson

OBO

Lars Petter Berg
 Gro Gjerdevik
 Erik Tage Gustavsson
 Svein Håvard Nafstad

ENGELSK HORN

Svein Håvard Nafstad
 Gro Gjerdevik

KLARINETT

Andjei Maevski
 Sonia Sielaff (*perm*)
 Kim Stigen Fureli
 Petter Langfeldt Carlsen

BASSKLARINETT

Petter Langfeldt Carlsen
 Kim Stigen Fureli

FAGOTT

Kari Foss
 Jon Halvor Lund
 Jaran Stenvik
 Anne Marie Nordbø Pettersen

KONTRAFAGOTT

Jaran Stenvik
 Anne Marie Nordbø Pettersen

HORN

Maksim Semenov
 Rune Brodahl
 Wenche Bårdstu
 Rønnaug Madslie
 Kristin Skår Sørensen
 Bernhard Hoffmann
 Abel Perez Armas

TROMPET

Roeland Henkens
 Antonio Jose Vera
 Heidi Johannessen
 Vakant

TROMBONE

Rune Gundersen
 Torgrim Grong
 Jarl Boye Hansen

BASSTROMBONE

Ola Rønnow
 TUBA
 Torbjörn Kvist

PAUKER

Anders Rønningen
 Pål Bugge

SLAGVERK

Jonas Blomqvist
 Jonas Bonde
 Laila Sjørbotten
 Rune Martinsen

TEKNISK

Karl Hanseth *teknisk direktør*

TEKNISK LEDERGRUPPE

Karl Hanseth *teknisk direktør*
 Ola Håkan Thomas Persson *driftsteknisk sjef*
 Paulo Da Luz *teknisk produsent*
 Sebastian Ekeberg *teknisk produsent*
 Christina Macé Stensrud *leder konstruksjonsavd.*
 André Bibow *administrator teknisk søyle/kostymesjef*
 Nicolai Nishino-Ekeberg *leder lyd-/bildegruppen*
 Bente Amundsen *leder scene og rekvisitt*
 Benjamin Dootson Dørum *produksjonssjef*

TEKNISK STAB

André Bibow *administrator teknisk søyle/kostymesjef*
 May Brit Grønli *HMS-rådgiver*
 Kjell Andersen *teknisk ressursplanlegger*
 Else Runa Flaa *adm. assistent kostyme*
 Sofie Nilsen *forbedrer*
 Erland A. Gjerdrum Conders *teknisk konsulent*
 Klaus Arve Vaadal *ressursplanlegger korttid*
 Karin Kristiansson Schill *ressursplanlegger langtid*
 Alexander Holm Larsen *teknisk koordinator*

TEKNISK DRIFT

Ola Persson *driftsteknisk sjef*
 Pål Helvik Johansen *systemingeniør*
 Rolf-Arne Gulliksen *vedlikeholdstekniker*
 Egil Bekkeli *driftsingeniør*
 Trygve Ørjansen *driftsingeniør*
 Meliha Beglerovic *vedlikeholdssingeniør*
 Richard Jordan *AGV-ansvarlig*

INSPISIENTER

Lars Kolstad *leder inspisientgruppen*
 Johan Henrik Neergaard *inspisient*

Janet Edin *inspisient*
 Karen Løken *inspisient*
 Mari Ramberg Movold *inspisient*
 Mari Karoline Skyberg *inspisient*

SCENE OG REKVISITT

Bente Amundsen *leder scene og rekvisitt*
 Torbjørn Christensen *sceneleder*
 Erika Hauge *scenemester (perm)*
 Cathrine Kleivdal *scenemester*
 Are Linnerud *scenemester*
 Magne Moen *scenemester*
 Andreas Myrvold *scenemester (vikar)*
 Alexander Elias Quirk *scenemester*
 Jørgen Rausandaksel *scenemester*
 Svein Olav Østerbø *scenemester, Scene 2*
 Marie Enger *leder scenemaskineri*
 Roy Andersen *scenetekniker*
 Judy Eivindsen *scenetekniker*
 Knut Sigurd Engedal *scenetekniker*
 Mats Eriksen *scenetekniker*
 Ole-Morten Eriksen *scenetekniker*
 Martine Sandlie Heise *scenetekniker*
 Paul David Horsley *scenetekniker*
 Per Kristian Johannessen *scenetekniker*
 Cecilie Ann Lystad *scenetekniker*
 Victoria Gjertrud Madsø *scenetekniker*
 Øystein Mora *scenetekniker*
 Justin Newall *scenetekniker*
 Magnus Ottesen *scenetekniker*
 Inger Henriette Paulsen *scenetekniker*
 Halvor Pedersen *scenetekniker*
 Rolf Steinar Ruud *scenetekniker*
 Jørn Erik Schauerud *scenetekniker*
 Kim Sommer *scenetekniker*
 Ole Kristian Stavnsborg *scenetekniker*
 Jan-André Strand *scenetekniker*
 Kent Alexander Thorsen *scenetekniker*
 Ståle Tråsdahl *scenetekniker*
 Olav Uthaug *scenetekniker*
 Lars August Østerlie *scenetekniker*
 Thomas A. Florin Iversen *AGV-operator*
 Jens Jesper Schill *AGV-operator*
 Øyvind Olsen *monteringsnekker*
 Tor Olav Høidahl *monteringsnekker*

OPERATØRER

Hilde Alexandersen *operatør*
 Christine Hals Eikeland *operatør*
 Lasse Evje *operatør*
 Daniel Heiskel *operatør*
 Kim-Robin Bruenech Kjørstad *operatør*
 Even Lie *operatør*
 Anton Olav Merckoll *operatør*
 Henrik Hildebrand Schøller *operatør*
 Eivind Staal *operatør*

REKVISITT

Åge Sørumshaugen *leder*

Anne Kari Brekke *rekvisitør*

Pia Christina Jonsson *rekvisitør*

Carl Kaas *rekvisitør*

Kristine Mogensen Omlid *rekvisitør*

Audun Rossvoll *rekvisitør*

Ina Kathrine Røvang *rekvisitør*

LYS-, LYD- OG VIDEOSEKSJON

Nicolai Nishino-Ekeberg *leder lys, lyd og video*

Paul Vidar Ramon Sævarang *fagansvarlig lys*

Mads Bjerkan-Grotmol *lysmester*

Jacob Christensen *lysmester*

Torbjørn Stenersød *lysmester*

Dorthe Wiig Andersen *lysmester*

Harald Lie *lysmester Scene 2*

René Midttun *skiftleder lys*

Jannicke Rekvinn *skiftleder lys*

Tommy Ingebretsen *animator 3D*

Jannicke Borg *lysbordoperatør*

Karine Elstad *lysbordoperatør*

Ulf Scheerbarth *lysbordoperatør*

Per Christian Varran *lysbordoperatør*

Cecilie Løvlie Westvold *lysbordoperatør*

Amund Breivik *lystekniker*

Audun Bull-Hanssen *lystekniker*

Robin Leonard Hagen *lystekniker*

Ole Fredrik Trosdahl Iversen *lystekniker*

Kjell Erik Johansen *lystekniker*

Sandra Løvland *lystekniker*

René Midttun *lystekniker (perm)*

Kristoffer Ringerike *lystekniker*

Irmelin Granneman Roald *lystekniker (vikar)*

Eline Marie Solgård Andresen Tjeldnes *lystekniker*

Aiila Habibzadeh *koordinator scene 2*

Gerhard K. Hertzberg *fagsjef/lyd*

Daniel Lund *lydtekniker*

Pål Søvik *lydtekniker*

Anders Verde *lydtekniker*

Arenas Zanabria Andres *lyd/videotekniker*

Anders Harald Frey Dahl *systemtekniker video*

Unni Helene Sanne *systemtekniker video*

LAGER OG LOGISTIKK

Thomas Dahlen *leder lager/logistikk*

Stig Falkhaugen *vareottaksansvarlig*

Jon Ivar Kirkholt *logistikkarbeider*

Petter Sønsteby *sjåfør*

PRODUKSJON

Benjamin Dootson Dørum *produksjonssjef*

VERKSTED

Kjell Holgersen *nestleder snekkerverksted*

Justinus Van Vliet *leder malersal*

Hege Blom *leder tapetserverksted*

Geir Ingar Jansen *konstruktør*

Oddvar Nilsen *konstruktør*

Niklas Lindblom *rekvisittmaker*

Mons Emil Holst Christensen *dekorasjonsmaler*

Hilde Dehli *dekorasjonsmaler*

Turid Jangaard Ousland *dekorasjonsmaler*

Stefania Raimondi *dekorasjonsmaler*

Sofia Zenkova *tapetserer*

Ronny Borlaug *snekker*

Stephan Udbjerg *metallarbeider*

Glenn Skoglund *metallarbeider*

Marcus Mars *leder smia*

Linda Midtsund *leder snekkerverksted*

Anne Helene Radoor *snekker*

Helene Dorothea Sunde *dekorasjonsmaler, vikar*

Sophie-Marie Werenkiold *lærning snekker*

SYSTUE

Stine Sjøgren *leder, systue (perm)*

Anniken Gulbrandsen *koordinator systue*

Sara Michetti *produksjonsansvarlig kostyme*

(vikar)

Cathrine Runhovde *koordinator systue*

Gøril Pettersen Zachrisen *koordinator systue*

(perm)

Lise Guttormsen Eckbo *leder herresystue*

Gunnar Fon *leder damesystue*

Lillian Baur *tilskjærer*

Hilde K. Bjørklund Olsen *tilskjærer*

Ruth Y. Guerrero Barrera *kostymesyer*

Lisbeth Lunke Berg *kostymesyer*

Rakel Melvær Berge *kostymesyer (perm)*

Elen Beate Børresen *kostymesyer*

Kari Elisabeth Dahl *kostymesyer*

Nina Halstensen Dahl *kostymesyer*

Tina Danielsen *kostymesyer*

Karin Helen Grøntvedt *kostymesyer*

Kristin K. Haraldsen *kostymesyer*

Emma Kristine Hauge *kostymesyer*

Anna-Lena Härtus *kostymesyer*

Sara Hedin *kostymesyer (vikar)*

Judit Gabriella Hohl *kostymesyer (vikar)*

Marianne Jensen *kostymesyer*

Eli Ploompuu Kask *kostymesyer*

Eva Merete Bergh Klakeg *kostymesyer*

Magne Kristiansen *kostymesyer*

Rikke Anett Larsen Lamo *kostymesyer*

Siv Ellinor Landrø *kostymesyer (perm)*

Nina Larsen *kostymesyer*

Britt Elisabeth Lønaas *kostymesyer*

Guro Michaelsen *kostymesyer*

Maria Therese Munter *kostymesyer*

Elisabeth Hustad Nonstad *kostymesyer*

Yung Ja Hilde Peters Nylocken *kostymesyer*

Mariann Lund Olsen *kostymesyer*

Janne Opsahl *produksjonsansvarlig, kostyme*

Babina à Porta *kostymesyer*

Unn Elise Refsnes *kostymesyer*

Anette Rosendahl *produksjonsansvarlig, kostyme*

Marianne Salvosen *kostymesyer*

Pedro Tavares Sequeira *kostymesyer*

Ann-Merethe Skaug *kostymesyer*

Astrid Elisabeth Stang *kostymesyer*

Anett Steinseth *kostymesyer*

Inger Bjørkavåg Sæhaug *kostymesyer*

Silje Ulekleiv *kostymesyer*

Maria Valsdottir *kostymesyer*

Andrea Westbye *kostymesyer (vikar)*

Silje Instefjord Ødemotland *kostymesyer (vikar)*

Sunniva Østerbø *kostymesyer*

Solveig Aas *kostymesyer*

Anne Sofie Feden Aass *kostymesyer*

Thea Jacobsen Høye *lærning*

Marlene Hagfors *lærning*

FARGERI

Kari Alette Bækkevold *leder farger*

Kathrine Dokken *tekstulfarger*

Inger Kari Rosten *tekstulfarger*

MODIST

Ellen Haugane *leder modist*

Elina Ceder *modist (vikar)*

Maria Torres Corneliusen *lærning*

Gerd Holth *modist*

Gunn Rosnes *modist*

MASKØR/PARYKKMAKER

Per Ragnar Karlsen *leder maskør/parykk*

Tom Aarø *nestleder maskør/parykk*

Sara Borgen *maskør/parykkmaker (vikar)*

Ina Boger *maskør/parykkmaker*

Andrea Daniela Fischbacher *maskør/parykkmaker*

Katharina Gemeinhardt *maskør/parykkmaker*

Mette Høibak-Pettersen *maskør/parykkmaker*

Jaroslav Lange *maskør/parykkmaker*

Therese Lia *maskør/parykkmaker*

Tiiu Luht *maskør/parykkmaker*

Therese Roald *maskør/parykkmaker*

Heidi Elisabeth Rød *maskør/parykkmaker*

Anne Stålegård *maskør/parykkmaker*

Anna Sveen *maskør/parykkmaker*

Embla Høyland Skognes *lærning*

Julia Wilde *maskør/parykkmaker*

Ada Hetland Solbakken *lærning*

Anne Lise Lillan Winther *maskør/parykkmaker*

KOSTYMESERVICE

Ulla Larsson Bråten *leder kostymeservice*

Berit Adima Hammerø *lagleder*

Anne Aarrestad *påkleder*

Tiril Aarvig *påkleder*

Karoline Carlsen *påkleder (perm)*

Sedenius Svein Helle Dahl *påkleder*

Tove Kristin Gjøvsund *påkleder*

Hege Alvilde Johansen *påkleder*

Edda Lingaas *påkleder*

Eva Cecilie Narverud *påkleder*

Irene Olsen *påkleder*

Ellen Rusten *påkleder (vikar)*

Jorunn Sandtrøen *påkleder*

Hanne Silkebækken *påkleder*

Fisnike Fetisi *kostymereholder*

Hatidze Fetisi *kostymereholder*

Pamela F. Ducran Valland *kostymereholder*

KOSTYMELAGER

Sara Paulina Cerda Arce *konst. Leder*

Alexandra Fire Da Luz *kostymemarkivar*

Helle Ruistuen *medarbeider kostyme (vikar)*

Toini Åberg *medarbeider kostyme*

SKOVERKSTED

Eva Solberg *leder sko*

Iren Godfredsen *skomedarbeider*

Marianne Møen *skomedarbeider*

MARKED OG KOMMUNIKASJON

Kenneth Fredstie *markeds- og kommunikasjonsdirektør*

KOMMUNIKASJON OG INNHOLD

Lene Jacobsen *kommunikasjonssjef*

Erik Berg *fotograf*

Hedda Høgåsen-Hallesby *dramaturg/kommunikasjonsrådgiver*

Ole-Morten Vestby *kommunikasjonsrådgiver*

Camilla Yndestad *kommunikasjonsrådgiver*

Live B. Molvær *grafisk designer*

Kaja van Domburg *grafisk designer*

Jannicke Mohr *program-/webredaktør*

Ingeborg Norshus *program-/webredaktør*

KOMMERSIELL AVDELING

Sigrid Tofte Røiri *leder kommersiell avdeling*

Marit Brekke *prosjektleder*

Terje Jacobsen *prosjektleder*

Trude Angell Støfer *prosjektleder*

Kjersti Thorstad *prosjektleder*

Torgim Linchusen *teknisk prosjektleder*

Kaja Espenes *koordinator (vikar)*

Gisle Stenersen *produsent og prosjektleder*

SALG & MARKED

Tonje Lie *fagansvarlig salg, CRM og lojalitet*

Tine Frederiksen Solum *salgskonsulent*

Marianne B. Eide *salgs- og publikumsanalytiker*

ØKONOMI/REGNSKAP

Kristin Austad Johansson *økonomisjef*

Olav Funderud *regnskaps- og finansleder*

Elin Borander *controller*

Marius Stornes *controller*

Hege G. Haugen *økonomikonsulent*

Anne Lise Brekke Henriksen *økonomikonsulent*

Kirsten Hovbøl *økonomikonsulent*

PERSONAL/LØNN

Trude Rostad *personal- og lønnsjef*

Heid Hope *lønningsleder*

Toril Gote *personalkonsulent*

Janicke Lee Tombre *personalkonsulent*

Trine Bryhn Damm *lønningkonsulent*

Kristin Iversen *personal- og lønnskonsulent*

Rikke Clark *konsulent servicedesk*

DRIFT OG SIKKERHET

Thore Næss *drifts- og sikkerhetsjef*

Kjell Andersson *vedlikeholdsmedarbeider*

Gro Orvik *leder renhold*

INNKJØP

Jørn Eirik Pettersen *innkjøpsjef*

IKT

Rolf Hammer *ikt-sjef*

Knut Brotnow *it-leder*

Ingeborg Svenseid *arkivleder*

Trond Grefsrud *ikt-konsulent (perm)*

Camilla Langseth *ikt-konsulent*

Andreas Trovik *ikt-konsulent*

UTGIVER / *Den Norske Opera & Ballett*
ANSVARLIG UTGIVER / *adm. dir. Nils Are Karstad Lysø*
FOTO / *Erik Berg og Jörg Wiesner*
DESIGN / *Kaja van Domburg / Mikkel Cappelen Smith*

Den Norske Opera & Ballett
Kirsten Flagstads plass 1, 0150 Oslo

OPERAEN.NO

